

Kostel Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského jako pražská nekropole Slavatů z Chlumu a Košumberka a jejich dědiců z rodu Trauttmansdorffů (17.–18. století)¹

JAN CVRČEK – JÁN TRNKA – PAVEL HOLUB – HANA STOKLASOVÁ –
FRANTIŠEK FORTIN – VLADIMÍR ČERVENKA

ABSTRACT: The Church of Our Lady Victorious and St. Anthony of Padua as the Prague necropolis of the Slavatas of Chlum and Košumberk, and of their heirs from the Trauttmansdorff family (17th–18th centuries)

The Slavatas of Chlum and Košumberk, as heirs to the dominion of the lords of Hradec, are associated primarily with estates in southern Bohemia and southwestern Moravia, such as Jindřichův Hradec and Telč. The family's main burial places are also located there. Although they owned a palace in Prague, too, their connections to the city have not yet been given sufficient attention. This is especially true of the Church of Our Lady Victorious and St. Anthony of Padua in the Lesser Town, near the monastery of the Discalced Carmelites, where one of the front altars was decorated with their coat of arms. As part of the revision of osteological material taken from the church's catacombs in 1971 and 1999/2000, a previously undocumented family crypt was discovered beneath it. For Ferdinand Vilém (†1673), the 3rd ruler of the House of Hradec, for example, it served as a temporary resting place for his body before its transport to Jindřichův Hradec, and as the place of permanent burial for his internal organs, the remains of his wife, and descendants of the Trauttmansdorff family. Three of the seven sons of Jan Jiří Jáchym (†1689), the 4th ruler of the House of Hradec, who represented the last generation of the family, were also buried here. The monastery chronicles have also revealed previously unknown details about the deaths and burials of the Slavatas, particularly those of Ferdinand Vilém and Jan Jiří Jáchym.

KEY WORDS: Discalced Carmelites – Altar – Crypt – Burial – Osteobiography

CONTACTS: Mgr. Jan Cvrček, Ph.D., Antropologické oddělení, Národní muzeum, Cirkusová 1740, 193 00 Praha 20 – Horní Počernice; e-mail: jan.cvrcek@nm.cz; Mgr. Ján Trnka, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, Oddělení rukopisů a starých tisků (historické fondy), Zlatá Koruna 1, 382 01 Český Krumlov; e-mail: trnka@cbvk.cz; PhDr. Pavel Holub, Ph.D., Státní oblastní archiv v Třeboni, Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, Václavská 37/III, 377 01 Jindřichův Hradec; e-mail: pavel.holub@ceskearchivy.cz; Mgr. Hana Stoklasová, Ph.D., Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, Ústav historických věd, Studentská 95, 532 10 Pardubice 2; e-mail: hana.stoklasova@upce.cz; Mgr. František Fortin, Česká genealogická a heraldická společnost v Praze, Fantova 1784/28, 155 00 Praha 13; e-mail: FortinF@seznam.cz; Mgr. Vladimír Červenka, Státní oblastní archiv v Plzni, pracoviště Klášter, 5. oddělení (zemědělsko-lesnické fondy a sbírky), Klášter 101, 335 01 Nepomuk; e-mail: cervenka@soaplzen.cz

1 Předložená práce vznikla za finanční podpory Ministerstva kultury ČR v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národního muzeum (DKRVO 2024-2028/7.1.b, 00023272).

„...*Sunt Slavatae gentis Gloria magna suae...*“
 „...*slávou národa jest Slavatův slovný rod...*“²

Širší odborné i laické veřejnosti jsou Slavatové z Chlumu a Košumberka – jeden z nejvýznamnějších šlechtických rodů naší historie – známi především díky Vilémovi (1572–1652). Ten byl, tehdy ještě jako svobodný pán, 23. května 1618 jakožto královský místodržící spolu s dalším místodržícím Jaroslavem Bořitou z Martinic (1583–1649) a sekretářem Filipem Fabriciem (†1632) vyhozen z Pražského hradu při třetí pražské defenestraci.³ Zraněný Vilém Slavata byl odnesen do Lobkoviczkého paláce, kde mu Polyxena z Lobkovicz ovdovělá z Rožmberka rozená z Pernštejna (1566–1642) poskytla azyl.⁴ Ačkoli při defenestraci nedošlo ke ztrátám na životech, jejím přímým důsledkem bylo české stavovské povstání, které vyústilo v třicetiletou válku.⁵

Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka se 13. ledna 1602 oženil s Lucií Otýlí z Hradce (1582–1633), sestrou a dědičkou posledního pána z Hradce Jáchyma Oldřicha (1579–1604). Slavatové tím po jeho smrti a smrti Lucie Otýlie získali panství Jindřichův Hradec a další statky.⁶ V roce 1621 byl Vilém povýšen do říšského hraběcího stavu a v roce 1625 pak získal všechny bývalé výsady pánů z Hradce a roku 1629 se stal 1. vladařem domu hradeckého.⁷ V Českém království také zastával postupně řadu zemských a dvorských úřadů, zvláště v době pobělohorské (např. v letech 1620–1623 nejvyšší zemský sudí, 1623–1625 nejvyšší zemský komorník, 1627–1628 nejvyšší zemský hofmistr, od roku 1627 nejvyšší a dědičný číšník království Českého, od roku 1628 nejvyšší kancléř atp.). Na pobělohorských konfiskacích se však nijak významně neobohacoval narozdíl od jiných.⁸ Dne 16. května 1644 byl v augustiniánském kostele ve Vídni za přítomnosti císaře slavnostně uveden mezi rytíře Řádu zlatého rouna. Ten mu 28. září 1643 udělil španělský král Filip IV. (1605–1665).⁹ Jeho jméno je také jedním ze 72 jmen české historie na fasádě historické budovy Národního muzea v Praze.

Vysoké zemské úřady v Českém království dále zastával i jeho mladší syn Jáchym Oldřich (1606–1645), který současně držel i dvorské úřady ve Vídni. Starší syn Adam Pavel (1604–1657), 2. vladař domu jindřichohradeckého, který byl na sklonku života druhým

2 Bohuslav Balbín (1621–1688), z epigramu *Na Slavatu, Examen Melissaem...*, Praha 1663. Překlad František Žák. Balbín sbírku věnoval Ferdinandovi Vilémovi hraběti Slavatovi (1630–1773). Jiří KUBEŠ, Sídla Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/37–1689) v proměně, *Scientific Papers of the University of Pardubice, Faculty of Humanities, Series C 9*, 2003, s. 55.

3 Josef JIREČEK (ed.), *Paměti nejvyššího kancléře království českého Viléma hraběte Slavaty... od I. 1608 do 1619*, 1. a 2. díl, Praha 1866 a 1868.

4 Marie RYANTOVÁ, *Polyxena z Lobkovic: obdivovaná a nenáviděná první dáma království*, Praha 2022.

5 Např. Jan KILIÁN, *Třicetiletá válka: Stručná historie*, Praha 2023.

6 Petr MAŤA, Zrození tradice (Slavatovské vyústění rožmberského a hradeckého odkazu), *Opera historica* 6, 1998, s. 513–552.

7 Marek CIMPL, Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka. Cesta k oknu Pražského hradu a odtud ke slávě, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta (diplomová práce), Praha 2016, s. 15.

8 Tomáš BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*, Praha 1882.

9 M. CIMPL, Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, s. 16. SOKA Jindřichův Hradec – pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, dodatek (nezpracovaná část), rukopis: Gregor Raditschnig, Die Grafen Slawata von Chlum und Koschumberg.

nejbohatším šlechticem Českého království, se politické (veřejné) kariéry vzdal a věnoval se správě svých statků.¹⁰ Kromě jihočeských a další držav přitom rod od roku 1602 vlastnil také palác pánů z Hradce na Malé Straně v Praze (dnes na adrese Zámecké schody 193/1, Praha 1, v současnosti budova italského velvyslanectví), a tak měl i v tomto městě své vlastní zázemí. Nejvíce byl však využíván až Vilémovými vnuky Ferdinandem Vilémem (1630–1673) a Janem Jiřím Jáchymem (1634/1637–1689).¹¹ Ze všech pražských kostelů měli Slavatové nejbližší k chrámu Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského při klášteře bosých karmelitánů na Malé Straně. Těm roku 1628 výše zmíněná Polyxena z Lobkowitz věnovala vzácnou sošku Jezulátka, kterou její matka Marie Manrique de Lara y Mendoza (1538–1608) dostala od své matky ve Španělsku jako dar k její svatbě s Vratislavem II. z Pernštejna (1530–1582). Zde se soška nachází dodnes, a proto je dnes kostel také nazýván jako kostel Pražského Jezulátka.¹² Dne 2. března 1639 Anna Františka Polyxena hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka rozená hraběnka Michnová z Vacínova (†1649) založila v tomto kostele oltář Bohorodičky Panny Marie (dnes nazýván oltářem Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka, Obr. 1) s připojeným místem pohřbu pro sebe a své příbuzné.¹³ Anna Polyxena byla první manželkou apelačního rady Jindřicha Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka (†1654), jehož otec Diviš Lacembok (†1623) byl bratrancem výše zmíněného Viléma (†1652)¹⁴. Oltář byl umístěn a dodnes se nachází na levé (evangelní) straně lodi kostela, jako první před hlavním oltářem. Jeho vrchol je osazen slavatovským erbem (Obr. 2). Spojení rodu s tímto místem bylo završeno v roce 1671. Tehdy se představeným kláštera stal Jan Karel Jáchym hrabě z Chlumu a Košumberka (1640/41–1712), řeholním jménem Karel Felix od sv. Terezie, nejmladší bratr výše zmíněných Ferdinanda Viléma a Jana Jiřího Jáchyma (Obr. 3¹⁵). Působil zde do roku 1673, kdy se stal představeným kláštera ve Vídni.¹⁶

Jan Karel Jáchym byl zároveň posledním mužským členem rodu, ačkoli k jeho vymření po meči de facto došlo již roku 1691.¹⁷ V 70. a zejména 80. letech 17. století totiž Slavaty

10 Např. Josef HRDLIČKA, Synové „velkých“ otců. Vídeňský dvůr očima Adama Pavla Slavaty, *Opera historica* 10, 2003, s. 249–273. Pavel KRÁL, Konec manželství Adama Pavla Slavaty z Chlumu a Košumberka a Marie Markéty z Eggenbergu, *Opera historica* 16, 2015, s. 185–206.

11 Např. J. KUBEŠ, Sídla Jana Jiřího Jáchyma, s. 57, 70. Martin MÁDL – Radka HEISLEROVÁ – Tadeáš KADLEC, *Slavatovský palác: projekty hraběte Jana Jáchyma Slavaty z let 1673–1689*, Praha 2022.

12 Josef FORBELSKÝ – Jan ROYT – Mojmír HORYNA, *Pražské Jezulátka*, Praha 2019.

13 Antonín NOVOTNÝ, *Jak život Prahou šel (1576–1830)*, Praha 1946. Markéta ČESÁKOVÁ, *Krypta v kostele Panny Marie Vítězné na Malé Straně: Hroby stávající i zaniklé, seminář „Pohřby, náhroby a osobní reprezentace. Sepulcralia v pražských kostelech“*, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Archivnictví a pomocné vědy historické, Praha 2009.

14 Národní archiv Praha (dále jen NA), Sbirka genealogická Dobřenského, i. č. 992 (Slavata z Chlumu a Košumberka).

15 Národní památkový ústav (dále jen NPÚ), Územní památková správa v Českých Budějovicích, Státní zámek Telč, T 627.

16 Raimund BRODERHOFER, *Quellen zur Geschichte der österreichischen Karmelitenprovinz OCD in Österreich, Tschechien, Ungarn und anderen damaligen Erblanden des Hauses Habsburg. Acta Provinciae Austriacae a S. Leopoldo: (Provinzkapitel und Provinzdefinitorien) (1701–1838) mit einer geschichtlichen Einleitung und einer Liste der Religiösen, Amtsträger und Ausbildungskonvente sowie verschiedenen Registern*, Řím 2009, s. 762–763.

17 František TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl I., svazek 3. Slavatové v Jindř. Hradci (1604–1691)*. Jindřichův Hradec 1935.

Obrázek 1 – Oltář Panny Marie škapuliřové a svatého Šimona Stocka v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze. Před oltářem se nachází samostatný vstup do krypty č. 5.

Obrázek 2 – Erb Slavatů z Chlumu a Košumberka na oltáři Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze.

postihla tzv. „biologická krize“.¹⁸ Jak Ferdinand Vilém (†1673), tak i jeho nástupce Jan Jiří Jáchym (†1689) sice zplodili kromě dcer i několik synů, dospělosti se však dožily pouze dcery. V roce 1689 se tedy rod ocitl bez mužského dědice. Další z bratrů, František Leopold Vilém (*1639) byl toho času kanovníkem v Pasově. Pro záchranu rodu obdržel od papeže dispens od závazků kněžského a řeholního stavu, neboli dispens od řeholních slibů a celibátu, a stal se 5. vládařem domu hradeckého. Ačkoli se ještě stihl oženit, zemřel již roku 1691 bez potomků. Proto byl papežský dispens nabídnut i poslednímu z bratrů Janu Karlu Jáchymovi alias Karlu Felixovi od sv. Terezie. Ten jej však odmítl. Zároveň se vzdal dědictví a to bylo roku 1693 rozděleno mezi jeho neteře a potomky jeho sester.¹⁹ Dědičkou Jindřichova Hradce, hlavního rodového panství Slavatů, se stala Marie Josefa (1667–1708), dcera Jana Jiřího Jáchyma (†1689), která vztah rodu ke kostelu Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského šest let předtím opět posílila tím, že se zde 12. ledna 1687 provdala za Heřmana Jakuba Gottlieba hraběte Czernina z Chudenic (1659–1710).²⁰ Oddat je přijel strýc a kmotr nevěsty Karel Felix od sv. Terezie,²¹ který

18 Josef HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003, s. 238.

19 Stanislava NOVÁKOVÁ, Slavatovské dělení: několik poznámek k rozdělení majetku po smrti posledního vladaře z rodu Slavatů v roce 1691, *Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska* 24, 2012, s. 26–36.

20 Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP), Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 488r–488v, dig. snímek 965–966.

21 F. TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl I., svazek 3*, s. 361.

Obrázek 3 – Jan Karel Jáchym hrabě z Chlumu a Košumberka (1640/41–1712), řeholním jménem Karel Felix od svatě Terezie, v letech 1671–1673 představený kláštera bosých karmelitánů na Malé Straně v Praze.

se jinak do kláštera v Praze velmi často vracel. Svatební šaty obou snoubenců pak byly věnovány konventu, aby z něho byly vyhotoveny slavnostní ornáty.²²

V roce 2024 byla zahájena osteodemografická revize ostatků vyzvednutých v letech 1971 a 1999/2000 z katakomb tohoto kostela za účelem ztotožnění co největšího možného počtu ostatků pomocí komparace osteologických a historických dat. Již při zpracování prvních výsledků²³ se ukázalo, že přímo pod oltářem Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka, v kryptě označené od r. 1971 č. 5,²⁴ dle staršího značení v kryptě č. XIV,²⁵ byla přechodně či trvale pohřbena celá řada Slavatů a jejich dědiců z rodu Trauttmansdorffů zemřelých v Praze. Sňatkem Marie Karolíny hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka s Leopoldem Antonínem hrabětem z Trauttmansdorffů 19. června 1690 v kostele Panny Marie pod řetězem na Malé Straně v Praze se tento rod stal roku 1693 jedním z dědiců při dělení slavatovského

majetku. Navázal i na tradici Slavatů v pohřbívání v rodinné kryptě u Jezulátka.

Jelikož tato krypta patří v rámci katakomb k nejstarším,²⁶ měla původně samostatný vstup, který je v podlaze kostela dodnes dobře patrný (Obr. 1). Pravděpodobně po začlenění krypty do rozsáhlých katakomb v letech 1666–1667,²⁷ kdy byl do ní probourán nový vstup z centrální podzemní chodby v podélné ose lodi kostela, však byl zevnitř krypty zazděn. Zároveň bylo zjištěno, že pražské pohřby představují dosud zcela neznámou a nepublikovanou kapitulu dějin rodu i dějin jejich dědiců z jiných rodů a že většina

22 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 105–106.

23 Jan CVRČEK – Ján TRNKA, Zapomenuté hrobky Talmberků v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze (17.–18. století), *Journal of the National Museum (Prague), Series Historia* 193, 2025, s. 29–42. Jan CVRČEK – Ján TRNKA – Markéta ČESÁKOVÁ – Josef DUDA – Miluše DOBISÍKOVÁ – Vítězslav KUŽELKA – Iva GROSSOVÁ – Petr VELEMÍNSKÝ, Možnosti identifikace ostatků lékaře Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725) a jeho rodiny v kryptě kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze, *Journal of the National Museum (Prague), Natural History Series* 194, 2025, s. 13–54.

24 Marek KOŘÍNEK, *Zpráva o antropologickém výzkumu populace 18. století v Praze na Malé Straně*, Národní muzeum, archiv Antropologického oddělení, Praha 1971.

25 Leopold ŘEŘÁBEK, *Stručný popis památek chrámu Panny Marie Vítězné, bývalého kláštera důst. OO. bosých Karmelitánů v Praze na Malé Straně*, Praha 1890, s. 19.

26 M. ČESÁKOVÁ, *Krypta v kostele Panny Marie Vítězné na Malé Straně*, s. 3.

27 Tamtéž.

primárních zdrojů informací, totiž nadační listiny a kroniky kláštera bosých karmelitánů a malostranské farní matriky, byly při této příležitosti studovány vůbec poprvé. Cílem této práce tedy je popsat ostatky ze slavatovské krypty č. 5 a pomocí podrobné rešerše historických pramenů se pokusit o jejich individuální identifikaci.

Materiál a metody

Přehled o Slavatech z Chlumu a Košumberka a jejich dědicích dočasně či trvale pohřbených v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského byl vytvořen na základě jejich rodokmenu z genealogické sbírky Jana Václava hraběte Dobrzenského,²⁸ farních matrik Malé Strany v Praze (AHMP) a kronik kláštera bosých karmelitánů na Malé Straně.²⁹ Informace o úmrtí Slavatů a historii jejich krypty byly čerpány také z dostupné literatury.³⁰

Během dvou fází sanace katakomb kostela v letech 1971 (pod č. P7j-3/88) a 1999/2000 (pod č. V-2/2000) bylo z krypty č. 5 vyzvednuto celkem šest jedinců a dále jedna krabice ostatků, které nebylo možno přiřadit žádnému z oněch šesti jedinců. Pohlaví dospělých bylo primárně odhadnuto na základě morfologie a rozměrů pánevních kostí³¹ a dále pak na základě morfologie lebky.³² Odhad biologického věku u nedospělých jedinců byl hodnocen pomocí stupně mineralizace dentice³³ a vývoje skeletu.³⁴ U dospělých jedinců byl biologický věk primárně vyhodnocen pomocí změn vnitřní struktury proximálních konců pažních a stehenních kostí na základě RTG snímků.³⁵ Pokud byl výsledek této metody neurčitý a zachovalost ostatků to umožňovala, byl biologický věk dále posuzován

---

28 NA, Sbírká genealogická Dobřenského, i. č. 992 (Slavata z Chlumu a Košumberka).

29 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1667–1674, 1674–1714, 1714–1747 a 1762–1781*.

30 Např. L. ŘEŘÁBEK, *Stručný popis památek chrámu Panny Marie Vítězné*. M. ČESÁKOVÁ, *Krypta v kostele Panny Marie Vítězné na Malé Straně*. J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*. F. TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl I., svazek 3*.

31 Jaroslav BRŮŽEK, A method for visual determination of sex, using the human hip bone, *American Journal of Physical Anthropology* 117, 2002, s. 157–168. Pascal MURAIL – Jaroslav BRŮŽEK – Francis HOUËT – Eugénia CUNHA, DSP: A tool for probabilistic sex diagnosis using worldwide variability in hip-bone measurements, *Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris* 17, 2005, s. 167–176.

32 Denise FEREMBACH – Ilse SCHWIDETZKY – Milan STOUKAL, Recommendations for age and sex diagnoses of skeletons. *Bulletins Et Memoires De La Societe D Anthropologie De Paris* 6, 1979, s. 7–45. Susan R. LOTH – Maciej HENNEBERG, Mandibular ramus flexure: a new morphologic indicator of sexual dimorphism in the human skeleton, *American Journal of Physical Anthropology* 99, 1996, s. 473–485.

33 Douglas H. UBELAKER, *Human skeletal remains. Excavation, analysis, interpretation*, Chicago: 1978, Michal ŠTĚPANOVSÝ – Alexandra IBROVÁ – Zdeněk BUK – Jana VELEMÍNSKÁ, Novel age estimation model based on development of permanent teeth compared with classical approach and other modern data mining methods, *Forensic Science International* 279, 2017, s. 72–82.

34 Milan STLOUKAL – Hana HANÁKOVÁ, Die Länge der Längsknochen altlawischer Bevölkerungen unter besonderer Berücksichtigung von Wachstumsfragen, *Homo* 29, 1978, s. 53–69. Louise SCHEUER – Sue BLACK, *Developmental juvenile osteology*. Londýn 2000.

35 Johann SZILVÁSSY – Herbert KRITSCHER, Estimation of chronological age in man based on the spongy structure of long bones, *Anthropologischer Anzeiger* 48, 1990, s. 289–298. J. CVRČEK – J. TRNKA – M. ČESÁKOVÁ – J. DUDA – M. DOBISÍKOVÁ – V. KUŽELKA – I. GROSSOVÁ – P. VELEMÍNSKÝ, Možnosti identifikace ostatků lékaře Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725).

např. podle strukturálních změn boltcovité kloubní plochy³⁶ či spony stýdké.³⁷ V případě mužů byl hodnocen stupeň kalcifikace chrupavky štítné,³⁸ pokud se zachovala. Výsledné osteobiografické profily jedinců pak byly porovnány s výsledky výzkumu historických pramenů a literatury. Výpočet výšky postavy nedospělých jedinců byl proveden na základě největší délky těla stehenní kosti pomocí metody Oliviera.³⁹ U dospělých jedinců byl proveden na základě největší délky stehenní kosti (rozměr F1) pomocí metody Pearsona⁴⁰ pro francouzskou populaci konce 19. století, která je studovanému materiálu z hlediska času a prostoru nejbližší.⁴¹ Limitem těchto metod však je, že na rozdíl od jiných metod pro odhad tělesné výšky⁴² neuvádí pro výsledný odhad tělesné výšky směrodatnou odchylku. Dále byl u zkoumaných jedinců za účelem vytipování biologických příbuzenských vazeb sledován sdílený výskyt populačně vzácných nemetrických osteologických znaků,⁴³ vývojových vad skeletu,⁴⁴ a morfologických znaků čelních dutin pomocí předozadních RTG snímků lebek.⁴⁵

---

36 Aurore SCHMITT, A new method to assess adult age at death from the iliac sacro-pelvic surface, *Bulletins et Mémoires de la Société d'anthropologie de Paris* 17, 2005, s. 89–101.

37 Christopher M. STOJANOWSKI – Andrew C. SEIDEL, *Estimating age of adults. In: Forensic anthropology*, Gainesville 2023.

38 Emanuel VLČEK, Odhad stáří jedince stanovený na kosterním materiálu podle stupně osifikace chrupavky štítné, *Soudní lékařství* 25, 1980, s. 6–11.

39 Georges OLIVIER, *Practique anthropologique*, Vigot Frères 1960.

40 Karl PEARSON, Mathematical contribution to the theory of evolution. V. On the reconstructions of stature of prehistoric races, *Philosophical Transactions of the Royal Society A* 192, 1899, s. 169–244.

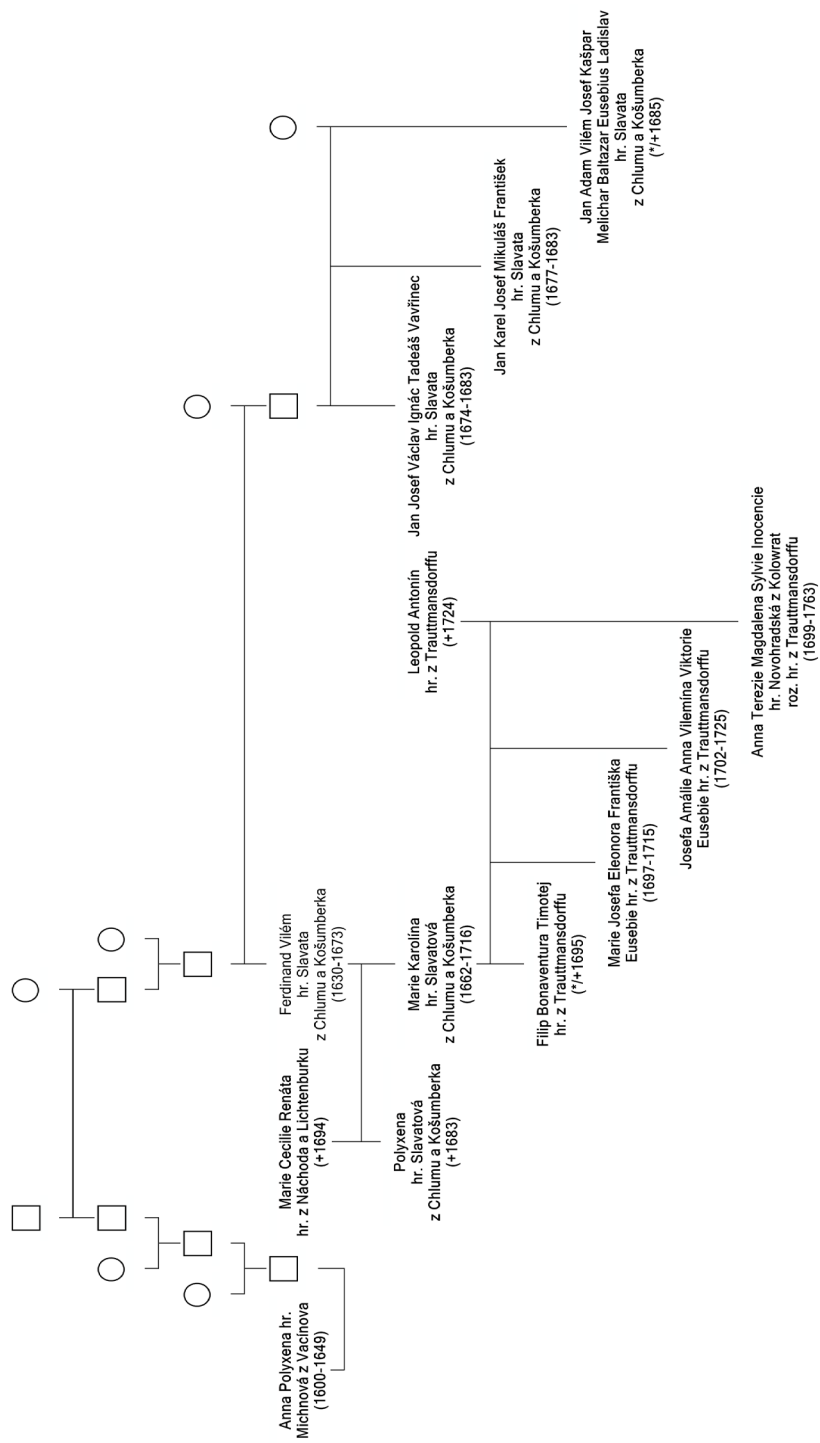
41 Jan CVRČEK – Sylva DRTIKOLOVÁ KAUPOVÁ – Zdeněk VYTLAČIL – Eliška ZAZVONILOVÁ – Petr VELEMÍNSKÝ, When DNA can't help: The osteobiographical profile and stable isotope analysis as auxiliary tools for refining genealogical relationships, on the example of the Swéerts-Sporck family, *Archaeometry* 65, 2023, s. 1336–1352. J. CVRČEK – J. TRNKA – M. ČESÁKOVÁ – J. DÚDA – M. DOBISÍKOVÁ – V. KUŽELKA – I. GROSSOVÁ – P. VELEMÍNSKÝ, Možnosti identifikace ostatků lékaře Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725).

42 Např. Torstein SJØVOLD, Estimation of stature from long bones utilizing the line of organic correlation, *Human Evolution* 5, 1990, s. 431–447.

43 Gertrud HAUSER – Gian Franco DE STEFANO, *Epigenetic variants of the human skull*, Stuttgart 1989. Michael FINNEGAN, Non-metric variation of the infracranial skeleton, *Journal of Anatomy* 125, 1978, s. 23–37. Luigi CAPPASO – Kenneth A. R. KENNEDY – Cynthia A. WILCZAK, *Atlas of occupational markers on human remains*, Teramo 1999. Jan CVRČEK – Petr VELEMÍNSKÝ – Ján DUPEJ – Luboš VOSTRÝ – Jaroslav BRŮŽEK, Kinship and morphological similarity in the skeletal remains of individuals with known genealogical data (Bohemia, 19th to 20th centuries): A new methodological approach. *American Journal of Physical Anthropology* 167, 2018, s. 541–556.

44 Ethne BARNES, *Atlas of developmental field anomalies of the human skeleton: A paleopathology perspective*, Hoboken 2012. Jan CVRČEK – Petr VELEMÍNSKÝ – Ján DUPEJ – Tomáš JOR – Jaroslav BRŮŽEK, Kinship and the familial occurrence of skeletal developmental anomalies in the noble Swéerts-Sporck family (Bohemia, 17th to 20th centuries), *International Journal of Paleopathology* 34, 2021, s. 163–167.

45 Johann SZILVÁSSY, Eine neue Methode zur inraserialen Analyse von Gräberfeldern. In B. Herrmann (ed.): *Innovative Trends in der Prähistorischen Anthropologie*, Vol. 7, s. 51–61. Berlin 1986. Jan CVRČEK – Rebeka RMOUTILOVÁ – Markéta ČECHOVÁ – Tomáš JOR – Jana VELEMÍNSKÁ – Jaroslav BRŮŽEK – Ondřej NAŇKA – Petr VELEMÍNSKÝ, Biological relationships and frontal sinus similarity in skeletal remains with known genealogical data, *Journal of Anatomy* 237, 2020, 798–809.

Obrázek 4 – Příbuzenské vztahy Slavatů z Chlumu a Košumberka a jejich dědiců Trauttmansdorffů dočasně či trvale pohřbených v kryptě pod oltářem Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze.

Výsledky

Rešerše historických písemných pramenů

V kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze bylo pod oltářem Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka mezi roky 1649 a 1763 dočasně či trvale pohřbeno minimálně 13 členů rodu Slavatů z Chlumu a Košumberka a Trauttmansdorffů (Obr. 4). Ze 13 pohřbených jedinců bylo:

– pět nedospělých jedinců, z toho čtyři chlapci (ve věku: 1 měsíc a 3 týdny; 2 měsíce a 20 dní; 5 let a 10 měsíců a 21 dní; 8 let a 9 měsíců) a jedna dívka (ve věku 15 let a 10 měsíců).

– osm dospělých jedinců, z toho dva muži (ve věku ve věku 42 a 67 let) a šest žen (z nich jedna přesně neznámého chronologického věku a ostatní ve věku: necelých 19 let, 22 let, 49 let, 54 let a 63 let).

Anna Františka Polyxena hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka, rozená hraběnka Michnová z Vacínova. První manželka apelačního rady Jindřicha Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka (†1654), donátorka oltáře Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka a zakladatelka rodinné hrobky v kostele. Narodila se roku 1600 a zemřela 15. srpna 1649 ve věku 49 let.⁴⁶ Přestože nemáme přímé konkrétní informace o tom, že by v kryptě skutečně byla pohřbena, na základě její nadační listiny⁴⁷ a mnoha analogií je to velmi pravděpodobné.

Ferdinand Vilém hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka. 3. vladař domu hradeckého (1657–1673), nejvyšší a dědičný číšník království Českého a nejvyšší dvorský sudí království Českého, císařský rada. Naroděn 1. září 1630, zemřel v Praze 2. dubna 1673 ve věku 42 let (Obr. 5⁴⁸). Farní matriky, kde by jeho úmrtí mohlo být zapsáno (např. kostel sv. Víta na Hradčanech, či kostel sv. Václava, respektive kostel sv. Mikuláše, pod jehož názvem jsou matriky tohoto kostela vedeny), se z té doby bohužel nedochovaly. Kronika bosých karmelitánů se tedy v současnosti jeví jako jediný dochovaný primární zdroj informací o jeho úmrtí a pohřbu. Z ní vyplývá, že uložení těla v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze bylo pouze dočasné: „Dne 30. března na Zelený čtvrtek ráno o 3. hodině k nemocné jeho excelenci hraběti Slavatovi náhle přispěchala smrt. Příklad zavolat svého bratra, našeho důstojného otce převora P. F. Karla Felixe od sv. Terezie kvůli viatiku (tzn. eucharistii podávané umírajícímu) a svátostnému poslednímu pomazání. Naši otcové pověřeni naším důstojným otcem převorem, aby svátosti vyzvedli, nemohli najít klíč od zamčené sakristie, proto je P. F. Vincenc od sv. Melichara, náš lektor, vyzvedl v sousedním kostele otců dominikánů sv. Máří Magdaleny. Přineseny do domu nemocného hraběte, byl jimi zaopatřen svým bratrem, naším důstojným otcem převorem, jenž je pak ponechal je u sebe, dokud duši nenavrátil Stvořiteli, samému Bohu, Pánu vzkříšení. Ráno kolem druhé hodiny dne předcházejícího Svaté [tj. Bílé] sobotě [tedy na Velký pátek], konsilium lékařů mluvilo o neodvratné smrti a přechodu k jinému životu, pročez byl sestaven testament pod přední ochranou nejosvícenějších pánů, hraběte Bedřicha z Trauttmansdorffů, nejvyššího komorníka Království českého, spolu s nejosvícenějším hrabětem Kinským, prezidentem rady nad apelacemi téhož Království českého. Poté se rozloučil s celou svou rodinou a s velkým povznesením se po-

46 NA, Sběrka genealogická Dobřenského, i. č. 992 (Slavata z Chlumu a Košumberka).

47 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, Liber fundatorium 1625, fol. 227–232.

48 Národní muzeum, inv. č. H2-37 116; autor Matyáš Mayer, Praha(?) 1641), vpravo v dospělosti. NPÚ, Územní památková správa v Českých Budějovicích, Státní hrad a zámek Jindřichův Hradec, JH 580.

ručil do rukou svého Stvořitele. Za přítomnosti svého bratra, našeho důstojného otce převora P. F. Karla Felixe od sv. Terezie, společně s P. F. Vincencem od sv. Melichara, lektora, P. F. Celstýna od sv. Terezie a F. Libora dnem i nocí v oddanosti setrvávajících u nemocného. K nim se kvůli poslednímu papežskému požehnání a rozlučce osobně připojila jeho Výsost, důstojný kníže Svaté říše římské Matouš Ferdinand, arcibiskup pražský,⁴⁹ společně s jeho excelencí nejvyšším purkrabím, hrabětem Svaté říše římské Bernardem z Martinic a mnoha dalšími předními šlechtici království. Nato brzy ráno kolem druhé hodiny spočinul v Pánu. Pročež se náš důstojný otec převor s P. F. Celestýnem vrátil do kláštera o 3. hodině k matutině a zpívané mši svaté za zbožně zemřelého k chvále Boha, po níž následovalo procesí v kostele. U mrtvého zůstal P. F. Vincenc s Fr. Liborem. Nadto Cyril taktéž celebrou v ošetřovně poroučuje duši zemřelého. O pohřbu na způsob uložení zemřelého hraběte Slavaty v našem kostele a o jeho zádušních obřadech slavnostně konaných po 3 dny. Dne 4. dubna, v úterý velikonoční, večer kolem 7. hodiny bylo tělo zemřelého nejosvěcenějšího hraběte Slavaty ve velkém průvodu na způsob procesí za účasti jeho excelence nejvyššího purkrabího, královských místodržitelů, zároveň též pozůstalé vdovy a osiřelých dětí a velkého množství lidu, z jeho domu dopraveno do našeho kostela potaženého zevnitř po celém obvodu spolu s oltáři a několika předními lavicemi, s hojností svíček z bílého vosku na všech oltářích – pro hlavní oltář 6 svící o váze 2 libry pro každý svícen, pro ostatní oltáře 4 svíce o váze 2 libry pro každý svícen. Pro každého řeholníka však jedna svíce o váze jedné libry kromě velkého množství svíček u těla zemřelého hraběte. U vstupu do kostela složili sluhové rodiny tělo svého zemřelého hraběte z kočáru do rukou 8 řeholníků z našich otců, kteří je v procesí přenesli přes kostel k větší kapli, kde podle obřadu našeho řádu bylo zapíváno pohřební officium. Poté naši řeholníci snesli tělo zemřelého do hrobky našich zemřelých, aby tam bylo uloženo do toho času, než bude slavnostně převezeno na jeho jindřichohradecké panství. Za tím následovala jeho excelence, nejvyšší purkrabí království, se svými předními šlechtici, všichni ve smutečním průhledném závoji na tváři: stejně tak byli poté v následujících třech dnech přítomni u pohřebních exekvií, které byly slavnostně slouženy v našem kostele, s arcibiskupem.⁵⁰

V jindřichohradeckém archivu se nachází složka potvrzující následný převoz těla z Prahy ke konečnému pohřbu v Jindřichově Hradci, přičemž podle jedné z kvitancí vyjel jindřichohradecký hejtman pro tělo hraběte do Prahy 21. května 1673 a 23. května se vrátil.⁵¹ Tamní jezuité ve své kronice následně zapsali: „Ostatky zbožně v Pánu zemřelého jsme se slavnostní okázalostí pohřbili do krypty našich zakladatelů podle vůle živého (tzn. jak jsi přál, dokud žil).⁵²

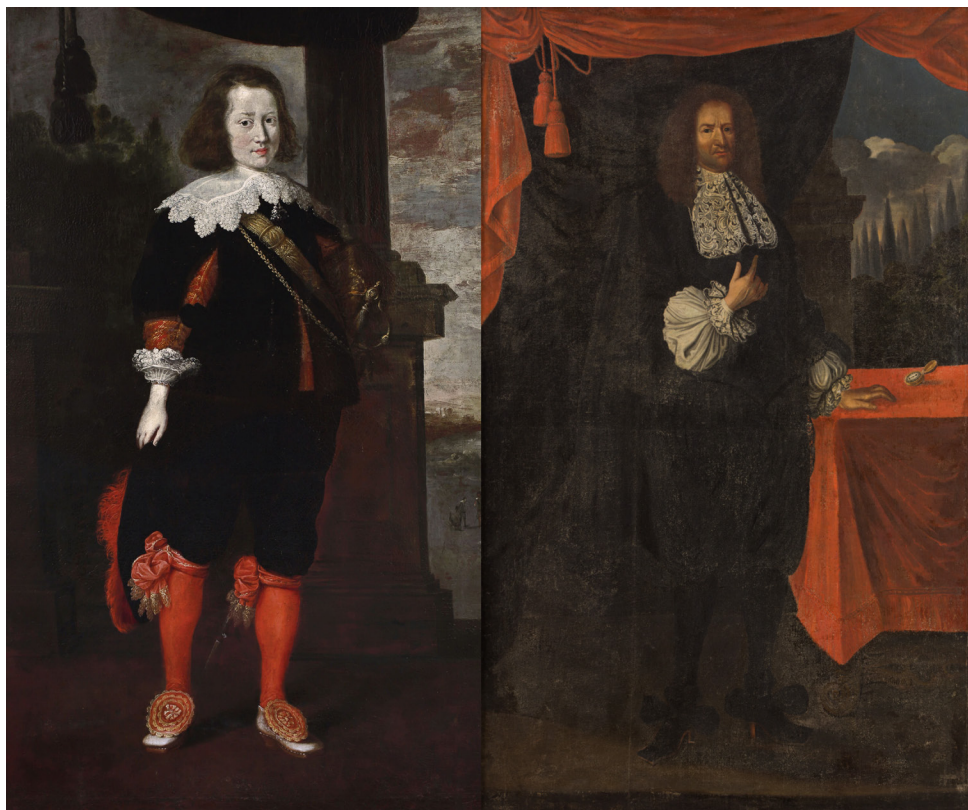
Kronika bosých karmelitánů však později při popisu pohřbu jeho manželky Marie Cecilie Renáty v březnu 1694 uvádí, že v pražské slavatovské kryptě zůstaly natrvalo pohřbeny

49 Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka (1618–1675), benediktinský mnich a opat u sv. Mikuláše na Starém Městě pražském a ve sv. Janu pod Skalou. První biskup královéhradecký (1659–1668) a arcibiskup pražský (1668–1675).

50 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1667–1674*, fol. 265, překlad z latiny.

51 Státní okresní archiv (dále jen SOKA) Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 30, inv. č. 146, sign. III.G 4a, Ferdinand Vilém hr. Slavata-majetkové poměry: pozůstalostní inventáře.

52 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Kronika jezuitské koleje v Jindřichově Hradci (*Historia collegii Novodomensis Societatis Iesu*), 1592–1752, fol. 269, dig. snímek 139).

Obrázek 5 – Ferdinand Vilém hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka (1630–1673), 3. vladař domu hradeckého. Vlevo ve věku 10–11 let, vpravo v dospělosti.

alespoň jeho srdce a další orgány: „...konečně 30. března v našem kostele, v slavatovské kryptě před oltářem Nejblahoslavenější Panny [Marie] poblíž sakristie, v níž spočívají srdce a vnitřnosti jejího zbožně zemřelého manžela, hraběte Ferdinanda, večer s velkou okázalostí a za účasti množství vši šlechty byla pohřbena.“⁵³

Na tomto místě je nutno doplnit, že bosí karmelitáni v Praze nabídli kostel a slavatovskou kryptu také pro dočasné uložení těla jeho bratra a nástupce Jana Jiřího Jáchyma (1634/1637 Vídeň – 1. července 1689, Velvary), 4. vladaře domu hradeckého (1673–1689), skutečného císařského tajného rady, nejvyššího a dědičného číšníka království Českého, nejvyššího dvorského sudího, pak nejvyššího zemského sudího a nakonec nejvyššího zemského hofmistra království Českého (Obr. 6⁵⁴). Po smrti bratra Ferdinanda Viléma se totiž jako nový vladař domu jindřichohradeckého stal opravdu velmi štědrým dárcem zdejšího konventu. Pořádal zde na své náklady hostiny, pravidelně přispíval na almužny, pilně se účastnil zdejších bohoslužeb i divadelních představení. Často také na své náklady poskytoval představe-

53 Privátní archiv rádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 174.

54 NPÚ, Územní památková správa v Ústí nad Labem, Státní zámek Velké Březno, VB 8806. NPÚ, Územní památková správa v Českých Budějovicích, Státní hrad a zámek Jindřichův Hradec, JH 582.

Obrázek 6 – Jan Jiří Jáchym hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka (1634/1637–1689), 4. vladař domu hradeckého. Vlevo v dětském věku, vpravo v dospělosti.

ným i členům konventu pobozy, nejčastěji do Vídně, a zajišťoval průjezd přes svá panství.⁵⁵ V roce 1683, při útoku Turků na Vídeň, pak poskytl osmi členům vídeňského konventu azyl v Jindřichově Hradci (další se uchýlili do Prahy a k Eggenbergům do Českého Krumlova).⁵⁶ Byl také vybrán za kmotra při slavnostním křtu žida Laniona s manželkou a malými dětmi, touto povinností však nakonec pověřil svého sekretáře pana Zikmunda Ignáce Pichlera.⁵⁷ Podle kroniky bosých karmelitánů se v červnu 1689 v Teplicích léčil s dnou a závažným katarem.⁵⁸ Jelikož mu ale lázně nepomohly, naopak se jeho stav zhoršil a hrozilo, že zemře, vydal se na zpáteční cestu do Prahy. Nicméně jeho zdravotní stav se nelepšil, a proto přijal svátost umírajících. Nato jej stihla mrtvice a jelikož pak nemohl mluvit, nemohl ani sepsat (resp. nadiktovat) svůj testament. Cestou do Prahy pak ve Velvarech 1. července 1689 zemřel. Stalo se tak v domě Jiřího staršího Fiči/Fiča. Tehdy šlo o velký měšťanský dům a zájezdní hostinec na severovýchodním nároží velvarského náměstí, dnes náměstí

55 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 28, 47, 48, 54, 55, 68, 71, 76, 77, 91, 98, 100, 108, 109, 130.

56 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 54.

57 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 117.

58 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 139–141.

Krále Vladislava č. p. 9.⁵⁹ Hraběcí úředníci se dohodli, že tělo – mezitím ve Velvarech „otevřeno“,⁶⁰ tedy orgány dutiny hrudní a břišní byly patrně dány zvlášť, podobně jako u jeho bratra Ferdinanda Viléma – bude převezeno do Prahy a dočasně uloženo ve slavatovské kryptě v kostele Panny Marie Vítězné u bosých karmelitánů. Když ale dorazila vdova Marie Markéta Slavatová, rozená hraběnka z Trautsonu a Falkensteinu, svobodná paní ze Sprechensteinu (1643–1698), nechala se přesvědčit od jezuitů (o kterých bosí karmelitáni píší jako o „našich závistivcích“), aby tělo bylo v prosté uzavřené rakvi převezeno přes Bílou horu a uloženo v nedalekém jezuitském kostele sv. apoštolů Filipa a Jakuba za újezdskou bránou (na dnešním Arbesově náměstí na Smíchově, v roce 1891 zbořen), blízko zahrady zemřelého hraběte (dnes již neexistující slavatovská, později zvaná též krásná či kolovratská zahrada východně od Arbesova náměstí, na začátku 20. století ustoupila zástavbě). Bosí karmelitáni následně potvrdili, že byl skutečně uložen v kostele sv. Filipa a Jakuba, a koncem srpna 1689 byl převezen k definitivnímu pohřbení do Jindřichova Hradce.

Polyxena hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka. Dcera Ferdinanda Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1630–1673) a Marie Cecílie Renáty hraběnky z Náchoda a Lichtenburku (†1694). Narodena kolem roku 1668, zemřela ve věku kolem 15 let pravděpodobně 26. dubna 1683 a podle matriky pohřbena dva dny poté: „28. dubna paní Slavatová z domu U Svěcené vody (*Weihwasserschen Haus*) pohřbena byla se svolením u karmelitánů.“⁶¹ Podle bosých karmelitánů však k pohřbu došlo o mnoho později: „6. května 1683 se souhlasem kapituly byla do slavatovské hrobky u postranního oltáře Blahoslavené Panny Marie přijata vysoce osvěcená urozená slečna Polyxena ve věku kolem 15 let a dcera nejvznešenějšího hraběte Ferdinanda Slavaty.“⁶²

Jan Josef Václav Ignác Tadeáš Vavřinec hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka. Syn Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/37–1689) a Marie Markéty hraběnky z Trautsonu a Falkensteinu, svobodné paní ze Sprechensteinu (1643–1698). Naroděn na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěn 10. srpna 1674⁶³ a tamtéž 10. května 1683 zemřel ve věku 8 let a 9 měsíců. K tomu bosí karmelitáni poznamenali: „Potom dne 10. měsíce května následoval řečenou urozenou slečnu vysoce osvěcený hrabě Jan Josef, 9letý mladík velkého očekávání a starší syn nejvznešenějšího hraběte Jáchyma Slavaty, jehož nečekaná smrt již překonala bolest srdce, celý tento vysoce osvěcený dům, jehož následujícího potomstva měl býti jedinečným sloupem, a též celý náš konvent naplnila největším zármutkem.“⁶⁴ Pokud jde o matriční záznam, nacházel se patrně v matrice kostela sv. Václava, respektive kostela sv. Mikuláše, pod jehož názvem jsou matriky tohoto kostela vedeny. Kniha zemřelých před rokem 1696 se sice do dnešních dob nezachovala, byl však zapsán do seznamů zemřelých, které řada pražských farností vedla a zaslala pražskému

59 Božena GOLLOVÁ, Poslední Slavatovec, *Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze* 13, 1941, s. 149.

60 SOKA Kladno, Archiv města Velvary, Pamětní kniha 1576–1782, fol. 149r, dig. snímek 146.

61 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel Panny Marie pod řetězem, sign. PMŘ N1O1Z1, 1622–1698, fol. 351r(772), dig. snímek 322.

62 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus* 1674–1714, fol. 52, překlad z latiny.

63 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 130(135)r, dig. snímek 264.

64 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus* 1674–1714, fol. 52–53, překlad z latiny.

arcibiskupství po velkém moru v roce 1680. Podle tohoto zápisu zemřel na psotník (phrenesis).⁶⁵ Seznamy však nejen že neobsahují všechny tehdejší pražské farnosti, ale ani všechny zemřelé z farností, které seznamy vedly. Ostatní Slavatové zemřeli mezi roky 1681 a 1696 v těchto seznamech chybí.

Jan Nikodém rytíř Mařan Bohdanecký z Hodkova (1637–1690), správce slavatovských venkovských statků a později hejtman panství Telč, však ve své autobiografii uvádí, že zemřel na palčivou zimnici: „*Nešťastný rok netoliko mně, i mnohým jiným byl, neboť 9. máje v noci mezi 1. a 2. hodinou po půlnoci na pondělek ráčil Bůh všemohoucí našemu milostivému panu hraběti nejmilejšího a tenkrát nejstaršího mladého pána jménem Hans Josepha skrze smrt časnou a palčivou zimnici odnítí a tedy nevypravitelným zármutkem jak Jeho Milost hraběcí Excelenci a Její Milost paní hraběnkou, taky všechny dvořany a věrný Jeho Excellence služebníky navštívit, neb bylo paňátko jak od krávy a spanilosti tělesný, tak všech jiných ctností, vtipu a rozumu hned zázračný.*“⁶⁶

Jan Karel Josef Mikuláš František hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka. Syn Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/37–1689) a Marie Markéty hraběnkou z Trautsonu a Falkensteinu, svobodné paní ze Sprechensteinu (1643–1698). Narozen na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěn 7. prosince 1677,⁶⁷ zemřel tamtéž nedlouho po shora uvedeném starším bratrovi v říjnu 1683. K jeho úmrtí existuje, stejně jako v předchozím případě, pouze zápis v kronice bosých karmelitánů: „*20. října [1683] se souhlasem kapituly byl pod oltářem Našeho Blaženého Otce Jana od Kříže pohřben Karel Tyralla, mladší syn, za jehož pohřeb a mši jsme přijali 50 zlatých. O něco později po souhlasu otců kapitulářů byl také pohřben mladší synáček ve věku kolem 7 let nejvznešenějšího pana hraběte Jáchyma Slavaty jménem Jan Karel do slavatovské hrobky před oltářem Blahoslavené Panny [Marie], jako diskretnost jsme přijali 18 zlatých.*“⁶⁸

Podle Jana Nikodéma rytíře Mařana Bohdaneckého z Hodkova zemřel konkrétně 29. října: „*Dne 29. (Octobr[is]) pak nato zase milosrdný Bůh ráčil navštívit velkým zármutkem Jeho Milost hraběcí Excelenci, odejmouc skrze smrt časnou již posledního dědice mužského pohlaví, mladého pana Hons Karla, jenž petře [?] dostal, stáří věku svého nedokona 7 let. Jaká tu opět žalost byla, nelze vypsati.*“⁶⁹ Podle shora uvedeného data narození a zde uvedeného data úmrtí mu však bylo pouze 5 let, 10 měsíců a 21 dní. Zmíněnými „petěmi“ jsou s největší pravděpodobností míněny tzv. peteče – jakékoliv infekční onemocnění projevující se vyrážkou či krevními výrony, morová horečka, či břišní tyfus.⁷⁰

Jan Adam Vilém Josef Kašpar Melichar Baltazar Eusebius Ladislav hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka. Poslední syn Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/37–1689) a Marie Markéty hraběnkou z Trautsonu a Falkensteinu,

65 NA, fond APA I., sign. B22/5, Matricula Pragae mortuorum ab A. 1681 die 28. Martii (28. března 1681–31. srpna 1686).

66 J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, s. 162.

67 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 183(188)v, dig. snímek 371.

68 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 58, překlad z latiny.

69 J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, s. 166.

70 Boleslav LUTONSKÝ – Jaroslav ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících (nejen) pro genealogy*, Praha 1995.

svobodné paní ze Sprechensteinu (1643–1698). Naroděn na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěn 27. června 1685,⁷¹ zemřel tamtéž 17. srpna téhož roku ve věku 1 měsíce a 3 týdnů: „18. srpna [1685], radost nejvznešenějšího pana hraběte Jáchyma Slavaty a nejosvícenější rodiny z nově v červnu narozeného mužského dědice netrvala dlouho, ale řečeného dne bylo dítě asi dvouměsíční a zemřelo předešlého dne pohřbeno po deváté večer do slavatovské krypty u oltáře Blahoslavené Panny [Marie] poblíž sakristie, kde již odpočívá více jiných dětí: pohřeb se konal za účasti komunity a s běžnými obřady. Ať nejlaskavější Bůh obveselí nejosvícenější rodinu jiným mužským dědicem, neboť on je, kdo mění radost ve smutek a smutek v radost, on je, kdo usmrcuje i oživuje.“⁷² „15. října [1685] nejvznešenější pan hrabě Jáchym Slavata poskytl konventu almužnu 12 imperiales z vděčnosti za nedávno v srpnu do slavatovské krypty v jeho nepřítomnosti pohřbeného malého hraběte [ve věku] dvou měsíců.“⁷³

Mezi lékaře jeho otce Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/37–1689) patřil minimálně od počátku 80. let 17. století i Jan František Löw rytíř z Erlsfeldu (1648–1725). Lékařovu synovi, Janu Josefu Ignáci Löwovi z Erlsfeldu (1683–1716), byl hrabě Jan Jiří Jáchym za kmotra.⁷⁴ Proto byl povolán i k případu jeho posledního syna. Ze zpráv a posudků, které zanechal,⁷⁵ vyplývá následující: narodil se mezi šestou a sedmou hodinou večer ve středu 27. června 1685, a to bez komplikací. Jednalo se však o předčasný porod (jak moc předčasný byl, však Löw neuvádí). Brzy po porodu však měl kolem úst hojnou pěnu a v ústech přebytek slano-kyselých slin, což dosvědčily i ženy, které při porodu asistovaly. To nebylo považováno za šťastné znamení. Pупečník odpadl s nepříjemným zápachem 11. den po narození. Přesto první tři týdny jeho života byly relativně bezproblémové, objevily se pouze křeče, tehdy u kojenců považované za běžné, a docházelo k častému kýchání. Poté se však dostavila občasná motorická neschopnost (není jasné, zda je tímto míněna porucha motoriky či např. porucha peristaltiky) a objevil se u něj dlouhotrvající průjem pestré hmoty a barvy, který přešel v černozeleň až černý slizký průjem s krvavými skvrnami a s kysele svírajícím zápachem. Přitom došlo také nejprve k různobarevnému zvracení a později zvracení velkého množství krve. To bylo doprovázeno černobílými hvězdicovitými skvrnami na končetinách, a objevily se velmi silné

71 Podle zápisu bosých karmelitánů se měl narodit 20. června při vigílii na svátek Božího Těla kolem šesté hodiny večer a měl být pokřtěn následujícího dne, tedy 21. června, a to strýcem Karlem Felixem od sv. Terezie (Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 76). Podle matriky byl však pokřtěn až 27. června (AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 317(318)v, dig. snímek 626). To dosvědčují i lékařské zprávy Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (viz dále).

72 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 80, překlad z latiny.

73 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 82, překlad z latiny.

74 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 280(282)v, dig. snímek 553.

75 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 39, inv. č. 151, sign. III.J 2b, Jan Jáchym hr. Slavata-ostatní korespondence: MUDr. Jan František Löw z Erlsfeldu-posudek o nemoci a příčině smrti Slavatova synka (Jana Dominika), též sdělení o smrti Jaroslava hr. Martinice, němčina, latina, 1685. POZN. AUT.: Popis v archivní pomůcce je chybný. Jan Dominik zemřel v roce 1680 (J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*). Veškeré údaje obsažené v listinách dokazují, že jde skutečně o Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava.

křeče a záškuby, které vedly ke smrti, která nastala 18. srpna 1685 mezi 9. a 10. hodinou ranní. Löw i přítomní přítom považovali takové onemocnění a průběh smrti za neobvyklý, a proto „...*aby se učinilo zadosť těm, kteří se o ně zajímají, bylo rozhodnuto vystavit malé tělo anatomickému noži, aby se v tak nejednoznačném a velmi vzácném případě zjistila pravda, příčina a původ.*“⁷⁶ Nejprve byly zkoumány orgány dutiny břišní, následně dutiny hrudní a krku a úst a nakonec dutina lební. Při otevření dutiny břišní bylo zjištěno, že chybí tzv. předstěra (*omentum*). Löw si nebyl jistý, zda byla tak jemná, že unikla pozorování, anebo zda byla rozrušena patologickými procesy. Pupečnicková žíla (*vena umbilicalis*) vyživující plod v děloze, po narození atrofující v oblý vaz jaterní (*ligamentum teres hepatis*) byla dobře vyvinuta. Naproti tomu v tzv. urachu, tedy vazivovém pruhu spojujícím vrchol močového měchýře s pupkem, který původně během prvních měsíců vývoje v děloze sloužil jako spojka močopohlavní dutiny (*sinus urogenitalis*) a vaku pro ukládání močových zbytků a k výměně plynů a živin u vyvíjejícího se embrya (tzv. extraembryonální allantois), byla zjištěna gangréna, která se rozšířila až do močového měchýře. Tenké střevo bylo nadměrně roztažené, vzedmuté a obsahovalo velké množství plynu. Slinivka břišní byla „*pro to maličké tělíčko příliš velká, což vede k podezření, že se v ní hromadila hojnost kyselého kvasu, kterým bylo dítě po celý život neustále sužováno*“. Játra byla postižena silným zánětem. Žlučník byl bledý, obsahoval pouze slizovitou tekutinu. Slezina byla oteklá. Pravá ledvina obsahovala velké množství bělavých tvrdších kamenů, levá ledvina a močový měchýř a jejich okolní struktury byly volné a neporušené. Naproti tomu byla shledána „*horká dyskrasie*“ (porucha či nerovnováha) v uložení, respektive spojení bránice mezi játry a plicemi. Löw tento nález nijak dále nerozvádí, další popis však naznačuje, že se jednalo o zánětlivé změny. Byl zjištěn zánět pravé plíce, a to nejen v jejím parenchymu, ale též u poplicnice i pohrudnice, která byla již ztvrdlá (zánět tedy již vedl k jejím vazivovým změnám). Srdečník, tekutina v něm i samotný srdeční sval byly shledány jako normální. Sliznice průdušnice, hrtanu, záklopy hrtanové, jícnu, mandlí, čípku, jazyka a patra byly vysušené a s četnými erozemi. Dásně horní i dolní čelisti byly podle Löwa bílé jako kost, a bylo v nich 24 velmi výrazně zřetelných zubů. Poté bylo přistoupeno k pitvě mozku. Z lebky byly sejmuty měkké pokrývky lební, z ní seškrabána okostice a sejmuta kalva. Tvrdá a měkká plena mozková a mozkové komory obsahovaly velké množství tekutiny. Po vyjmutí mozku z lebky byl na jeho spodině, zejména v pravé a týlní části, nalezen těžký absces z prosáklé krve. O něm se Löw domníval, že byl příčinou častého kýchání. Na závěr byly prozkoumány v tu dobu načernalé až namodralé skvrny na těle a ukázalo se, že tkáň pod nimi byla postižena nekrózou. Mimo to Löw v souvislosti úmrtím Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava hraběte Slavaty také konstatuje, že jeho otec byl temperamentu sagvinicko-flegmatického a matka sangvinicko-cholerického.

Marie Cecílie Renáta hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka, rozená hraběnka z Náchoda a Lichtenburku. Vdova po Ferdinandovi Vilémovi hraběti Slavatovi z Chlumu a Košumberka (1630–1673). Zemřela 27. března 1694 na Malé Straně v Praze: „*29. března nejosvícenější paní Renata hraběnka Slavatová, vdova z domu [?], pohřbena u karmelitánů*

76 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 39, inv. č. 151, sign. III.J 2b, Jan Jáchym hr. Slavata-ostatní korespondence: MUDr. Jan František Löw z Erlsfeldu-posudek o nemoci a příčině smrti Slavatova synka (opraveno: Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava), též sdělení o smrti Jaroslava hr. Martinice, němčina, latina, 1685.

u svatého Josefa. “ U svatého Josefa je v tomto případě s velkou pravděpodobností míněn oltář svatého Josefa v kostele Panny Marie Vítězné, který se nachází naproti oltáři Panny Marie škapulířové a svatého Šimona Stocka. Jedná se patrně o omyl. Kronika bosých karmelitánů naopak tradičně uvádí oltář sv. Šimona Stocka a Panny Marie: „27. března. V sobotu před nedělí Smrtnou zemřela v Praze nejvznešenější paní hraběnka Marie Renáta z Náchoda, pozůstala vdova nejvznešenějšího pana hraběte Ferdinanda Slavaty, naší svaté řehole vždy dobře nakloněná a častá dobroditelka našeho konventu. Bez přestání po dva dny a [dvě] noci, než byla odevzdána hrobu, drželi u její mrtvolky naši podle pořadí rozdělení řeholníci bdění v domě zemřelé a v následujících, tu od našimi tam jinými řeholníky až do pohřbu byly za ni čteny mše svaté od brzkého rána až do poledne: konečně 30. března v našem kostele, v slavatovské kryptě před oltářem Nejblahoslavenější Panny [Marie] poblíž sakristie, v níž spočívají srdce a vnitřnosti jejího zbožně zemřelého manžela, hraběte Ferdinanda, večer s velkou okázalostí a za účasti množství vši šlechty byla pohřbena. 3. dubna, v sobotu před nedělí Květnou, se pro ni konaly slavnostní zádušní obřady (exequiae) se dvěma s hudbou zpívanými mšemi, z nichž první slavil nejdůstojnější a nejosvícenější pan sufragán (světící biskup) ‚de Longe Villa‘ [tj. Jan Ignác Dlouhoveský z Dlouhé Vsi, vysvěcen 1679, † 10. 1. 1701], biskup milevitský, druhou votivní o Nejblahoslavenější Panně Marii jiný prelát, při kterýchžto exekviích a slavných mších bylo čteno dalších tři sta [mší]: taktéž za samotné pohřbení, vyjma ostatní výdaje, bylo našemu konventu dáno 150 zlatých. Ode dne pohřbu, tak jak ustanovila ve svém testamentu, až do dne prvního výročí smrti (resp. pohřbu), hořela nad kamenem krypty velká svíce jako paškál. Ať odpočívá v pokoji. Amen.“⁷⁷

Filip Bonaventura Timotej hrabě z Trauttmansdorffu. Syn Leopolda Antonína hraběte z Trauttmansdorffu (1656–1724) a Marie Karolíny hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka (1662–1716), která byla dcerou Ferdinanda Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1630–1673) a Marie Cecílie Renáty hraběnky z Náchoda a Lichtenburku (†1694). Narozen na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěn 14. července 1695,⁷⁸ zemřel tamtéž asi 3. října téhož roku ve věku asi 2 měsíce a 20 dnů. Bosí karmelitáni o jeho pohřbu zaznamenali: „5. října ve středu po 19. neděli po Letnicích večer v sedm hodin do slavatovské krypty bylo pohřbeno děťátko nejjasnějšího pana hraběte z Trauttmansdorffu a nejjasnější hraběnky Karolíny Slavatovny, byla dána nějaká diskrétnost.“⁷⁹

Marie Josefa Eleonora Františka Eusebie hraběnka z Trauttmansdorffu. Dcera Leopolda Antonína hraběte z Trauttmansdorffu (1656–1724) a Marie Karolíny hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka (1662–1716). Narozena na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěna 20. března 1697⁸⁰, a tamtéž 1. prosince 1715 zemřela ve věku nedožitých 19 let: „Téhož dne [1. prosinec] zemřela nejosvícenější paní Josefa z Trauttmansdorffu, 19

77 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus* 1674–1714, fol. 174, překlad z latiny.

78 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N6, 1688–1713, fol. 144r, dig. snímek 145.

79 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus* 1674–1714, fol. 198, překlad z latiny.

80 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N6, 1688–1713, fol. 183r, dig. snímek 184.

let, na apostemu. Pohřbena jest u otců karmelitánů.⁸¹ Kronika bosých karmelitánů dále uvádí: „1. prosince (1715) zemřela náhle nejjasnější slečna Františka Josefa, hraběnka Trauttmansdorffová, a 4. tohoto měsíce večer byla pohřbena v našem kostele u oltáře Blahoslavené Panny Marie a v domě nejjasnějšího pana hraběte z Trauttmansdorffu byly za zemřelou slečnu slouženy po tři dny od našich kněží čtyři čtené mše, a další od jiných řeholníků, a pátého dne celebróvány stejně tak našimi i cizími řeholníky čtené mše bez jakýchkoli jiných zádušních obřadů.“⁸²

Marie Karolína hraběnka z Trauttmansdorffu, rozená hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka. Dcera Ferdinanda Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1630–1673) a Marie Cecílie Renáty hraběnky z Náchoda a Lichtenburku (†1694). Druhá manželka Leopolda Antonína hraběte z Trauttmansdorffu (1656–1724). Narodena 5. července 1662 na Malé Straně v Praze,⁸³ zemřela tamtéž 14. září 1716 ve věku 54 let: „Dne 4. září zemřela nejvznešenější paní Marie Karolína hraběnka z Trauttmansdorffu. Pohřbena jest u velebných otců bosých karmelitánů.“⁸⁴ Kronika bosých karmelitánů však datum jejího úmrtí posouvá o týden později: „11. září o 10. hodině večerní v Pánu zemřela nejvznešenější a nejosvícenější hraběnka Marie Karolína Trauttmansdorffová, pocházející z rodiny Slavatů, u jejíž mrtvolý měli dva naši řeholníci stráž v noci neustále až do 14. téhož měsíce a po tři dny byly za její duši čteny čtyři mše od našich i od cizích. 14. večer po osmé byla za velké účasti pohřbena v našem kostele a (od) 15. téhož měsíce byly za její duši od našich i od cizích čteny mše. Nejvznešenější a nejosvícenější hrabě z Trauttmansdorffu obětoval za pohřeb 100 zlatých a za čtené mše 72 zlatých.“⁸⁵

Leopold Antonín hrabě z Trauttmansdorffu. Syn Adama Matyáše hraběte z Trauttmansdorffu (1617–1684) a Evy Johanny hraběnky ze Šternberka (1621–1674). Jeho druhou manželkou byla Marie Karolína hraběnka Slavatová z Chlumu a Košumberka (1662–1716), dcera Ferdinanda Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1630–1673) a Marie Cecílie Renáty hraběnky z Náchoda a Lichtenburku (†1694). Naroděn kolem roku 1656, zemřel 22. února 1724 na Malé Straně v Praze ve věku 67 let: „Z domu nanejvýš vynikajícího pána hraběte z Trauttmansdorffu. 22. [února] zemřel na dusivý katar nejosvícenější a nanejvýš vynikající pán pan Leopold říšský hrabě z Trauttmansdorffu, 67 let, tělo pohřbeno 24. k otcům bosým karmelitánům, svátostmi opatřen od pátera Rudolfa Ludvíka.“⁸⁶ Bosí karmelitáni zaznamenali: „22. [února 1724] zemřel zbožně v Pánu nejjasnější a nejvznešenější pán, hrabě Leopold z Trauttmansdorffu, za života nám nanejvýše nakloněn. Zemřelý chtěl též být u nás [pohřben], pročež se následujícího dne otcové na kapitule jednomyslně usnesli, aby byl pochován ve slavatovské kryptě u oltáře Blahoslavené Panny Karmelské,

81 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Tomáše, sign. TOM Z1, 1677–1740, fol. 165r, dig. snímek 87.

82 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 14, překlad z latiny.

83 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N302, 1630–1669, fol. 68(319)v, dig. snímek 27.

84 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Tomáše, sign. TOM Z1, 1677–1740, fol. 87v(169), dig. snímek 89.

85 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 21, překlad z latiny.

86 AHMP, Sbírka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Tomáše, sign. TOM Z1, 1677–1740, fol. 113r(218), dig. snímek 114.

*tak jak sám chtěl. Byl zde pohřben za účasti velkého množství pražské šlechty dne 24. tohoto měsíce. Pohřeb byl však skromný, bez hudby, dle poslední vůle zemřelého.*⁸⁷

Josefa Amálie Anna Vilemína Viktorie Eusebie hraběnka z Trauttmansdorffu. Dcera Leopolda Antonína hraběte z Trauttmansdorffu (1656–1724) a Marie Karolíny hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka (1662–1716). Narozena na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěna 19. prosince 1702,⁸⁸ zemřela tamtéž 23. ledna 1725 ve věku 22 let: „23. [leden] zemřela na tuberkulózu nejosvícenější paní Josefa Amálie z Trauttmansdorffu, 21 let, tělo pohřbeno 26. k otcům bosým karmelitánům, všemi svátostmi opatřena od pátera Basilia Stejskala.“⁸⁹ Kronika bosých karmelitánů uvádí: „23. ledna [1725] též zbožně v Pánu zemřela nejjasnější slečna Josefa Amalie z Trauttmansdorffu, která byla po tři dny vystavena v otcovském domě (zatímco bylo u její rakve slouženo co nejvíce čtených mší). 26. tohoto měsíce večer po sedmé hodině byla pohřbena v našem kostele ke svým nejjasnějším pánům rodičům v slavatovské kryptě u oltáře Blahoslavené Panny Marie.“⁹⁰

Anna Terezie Magdalena Sylvie Inocencie hraběnka Novohradská z Kolowrat, rozená hraběnka z Trauttmansdorffu. Manželka Karla Josefa hraběte Novohradského z Kolowrat (1692–1744), císařského komořího a královského místodržícího v Čechách, dcera Leopolda Antonína hraběte z Trauttmansdorffu (1656–1724) a Marie Karolíny hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka (1662–1716). Narozena na Malé Straně v Praze, tamtéž pokřtěna 27. července 1699,⁹¹ zemřela tamtéž 24. března 1763 ve věku 63 let: „24. [březen] zemřela v Thunovském domě nejosvícenější a nanejvýš vynikající paní, paní Terezie ovdovělá hraběnka z Kolowrat, rozená z Trauttmansdorffu, 63 let, na horečky, svátostmi opatřena. Pohřbena jest u ctihodných otců karmelitánů.“⁹² Kronika bosých karmelitánů uvádí: „24. března zemřela nejosvícenější paní hraběnka, pozůstalá vdova po nejvznešenějším panu hraběti z Kolowrat, jehož nejosvícenější rodina již před léty obdržela právo pohřbu v našem kostele. 25. března za večerního soumraku a zvonění umíráčku bylo tělo zemřelé paní hraběnky dopraveno ke dveřím našeho kostela a našim veledůstojným panem převorem a za doprovodu zpěvu bratřů scholastiků náležitě přijato, očištěno svěcenou vodou a uloženo v kapli P. Marie Karmelské: nakonec 26. března v tutéž večerní hodinu byla tělesná schránka často zmíněné paní hraběnky při slavnostních pohřebních obřadech za účasti celé komunity v kostele a za velkého přílivu přítomné šlechty uloženo v rodinné hrobce pod oltářem sv. Šimona Stocka. R.I.P. Amen.“⁹³

Kronika bosých karmelitánů navíc uvádí, že pod oltářem Panny Marie škapuliřové a svatého Šimona Stocka byla kromě Slavatů a Trauttmansdorffů již v roce 1655 pohřbena také **Anna Marie Schelhartová z Hartenfelsu, rozená Kalhardová:** „Dne 30. května [1655] se

87 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 106, překlad z latiny.

88 AHMP, Sbíрка matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Tomáše, sign. TOM N404, 1696–1718, fol. 54r(101), dig. snímek 56.

89 AHMP, Sbíрка matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Tomáše, sign. TOM Z1, 1677–1740, fol. 118r(228), dig. snímek 119.

90 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 120, překlad z latiny.

91 AHMP, Sbíрка matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Tomáše, sign. TOM N404, 1696–1718, fol. 30r(55), dig. snímek 32.

92 AHMP, Sbíрка matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK Z4, 1761–1771, fol. 14r, dig. list 16.

93 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 26–27, překlad z latiny.

*souhlasem kapituly našeho pražského konventu přijata jest [k pohřbu] v slavatovské hrobce před oltářem Blahoslavené Panny Bohorodičky urozená paní Anna Marie Schelhartová z Hartenfelsu, rozená Kalhardová, která za pohřeb odkázala konventu ve svém testamentu 150 zlatých a 200 zlatých na mše, které se mají sloužit za její duši.*⁹⁴

Řeřábek v popisu krypty č. 5 z roku 1890 dále uvádí další dvě osoby: „*V kobce čís. XIV. Ihned při vkročení stretneme rakev, v níž odpočívá převor bývalého dominikánského kláštera, který byl naproti budově, v níž nyní se nachází c. k. četnictvo na Malé Straně. Habit běložlutý, černý skapulíř a špičaté pontifikální střevíce převorovy jsou úplně zachovalé. Vedle shledáváme dvě rakve, na jedné nápis zní: **Urozená paní Veronika Radetzka z Radce, rozená Glovitz z Butzina, zemřela 1728, stará 76 let, dne 17. prosince. R. i. P.***“⁹⁵

Kromě třinácti pohřbů Slavatů a Trauttmansdorffů by se tak v kryptě měly nacházet ještě minimálně tři další pohřby. Nelze přitom vyloučit, že zde byli pohřbeni také *tři synové Ferdinanda Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka*, v dostupné literatuře všeobecně zcela opomíjení, kteří se narodili v Praze na Malé Straně a zemřeli velmi brzy po narození. Jde o Adama Václava Josefa Januaría pokřtěného (ihned po porodu z důvodu vrozené slabosti) 19. září 1657,⁹⁶ Jana Karla Josefa Arnošta Bonaventuru pokřtěného 14. července 1660⁹⁷ a Jana Viléma Filiberta Eusebia pokřtěného 21. ledna 1666.⁹⁸ Jak bylo uvedeno výše u úmrtí jejich otce v roce 1673, farní matriky kostela sv. Václava (respektive kostela sv. Mikuláše, pod jehož názvem jsou matriky tohoto kostela vedeny), kde by jejich úmrtí mohlo být s největší pravděpodobností zapsáno, se z té doby bohužel nedochovaly. O jejich pohřbu mlčí i kronika bosých karmelitánů.⁹⁹

Osteologická analýza

Ostatky s inventárním číslem P7j-3/88 byly vyzvednuty Emanuelem Vlčkem v roce 1971. Číslo v označení jedince před lomítkem označuje kryptu, ze které ostatky pocházejí, a číslo za lomítkem pak číslo konkrétního jedince. V této fázi sanace byli jedinci číslováni v řadě za sebou v rámci celých katakomb bez ohledu na jejich umístění v jednotlivých kryptách. Ostatky s inventárním číslem V-2/2000 byly vyzvednuty v druhé a definitivní fázi sanace v letech 1999/2000. V tomto případě číslo v označení jedince před lomítkem označuje, stejně jako v předchozím případě, kryptu, ze které ostatky pocházejí. Číslo za lomítkem však udává číslo konkrétního jedince pouze v rámci konkrétní krypty. Jedinci označení za lomítkem písmenem S a číslem 1, 2, ... N byli během sanace v letech 1999/2000 zahrnuti na základě špatné zachovalosti mezi tzv. sběr ostatků bez jasné příslušnosti ke konkrétnímu jedinci. Během sanace v roce 1971 byla přítom řada takových ostatků označena ještě jako

94 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1667–1674*, fol. 116, překlad z latiny.

95 L. ŘEŘÁBEK, *Stručný popis památek chrámu Panny Marie Vítězné*.

96 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N2, 1630–1658, fol. 231(239)r, dig. snímek 249.

97 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N3O2, 1630–1669, fol. 283r, dig. snímek 33.

98 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, matrika narozených, sign. MIK N3O2, 1630–1669, fol. 126(377)v, dig. snímek 130.

99 Ačkoli je nejstarší pražská kronika řádu bosých karmelitánů oficiálně datovaná 1667–1674, ve skutečnosti obsahuje i zápisy před rokem 1667.

Obrázek 7 – Stav krypty č. 5 na fotografiích z roku 1971 před částečným vyzvednutím ostatků: a) přední část krypty směrem na východ s vchodem na levé straně; b) zadní část krypty směrem na západ.

jeden jedinec. Pokud to bylo možné, v rámci současné revize byla proto samostatnost těchto rozptýlených jedinců obnovena.

Z krypty č. 5 byly v letech 1971 a 1999/2000 do jejího úplného vyprázdnění vyzvednuty ostatky celkem šesti jedinců. U těch, kteří leželi na její východní straně (obr. 7a¹⁰⁰) a kteří zde zůstali až do druhé fáze sanace v letech 1999/2000, bylo možné spárovat jejich označení z let 1971 a 1999/2000. U jedinců ze západní části krypty toto spárování nebylo možné kvůli špatné kvalitě fotografie a zachovalosti zde uložených ostatků (obr. 7b¹⁰¹).

Jedinec č. 5/1 (inv. č. V-2/2000), v roce 1971 označen jako 5/25 (P7j-3/88) (obr. 7a, rakev uprostřed). Žena, 70 a více let, odhad tělesné výšky 164 cm.

Neúplně, avšak velmi dobře zachovalá robustní kostra s kompletně mumifikovanou hlavou, pravým předloktím a chodidlem. Chybí levé předloktí a ruka, některé kosti pravé ruky, rukojeť kosti hrudní, obratle Th12 a L1-5, pánev, pravá stehenní kost, česky a některé kosti levého chodidla.

V horní čelisti přítomny zuby č. 13, 17 (rozsáhlý distální kaz na cementosklovině hranici), 25 a 27. Zuby č. 18 a 23 byly ztraceny posmrtně, ostatní zuby byly ztraceny již za života. V dolní čelisti přítomny zuby č. 32, 33, 41, 42, 43, a 45. Zuby č. 31, 34, 35 a 37 byly ztraceny posmrtně, ostatní zuby byly ztraceny za života.

Patologie: periostóza proximální poloviny levé stehenní kosti s výraznou artrózou kolenního kloubu (s eburnací a porotizou).

Při vyzvednutí v letech 1999/2000 v rakvi nalezeny dvě papírové autentiky s nápisem: „Urozená paní Veronika Radetzka z Radtze, rozená Glovitz z Butzina, zemřela 1728 dne 17. prosince stará 76 let.“ (označeny jako „5R“, dnes nezvěstné).

Jedinec č. 5/2 (inv. č. V-2/2000). Muž, 60–70 let, 169 cm.

Velmi dobře zachovalá robustní kostra, chybí jen obratle C1 a C5, pažní kosti, pravá loketní kost, pravá česka, levá kost holenní a většina kostí rukou a kosti obou chodidel.

V horní čelisti přítomny zuby č. 13 (kariézní kořen) a 14 (kořen), a 24 (bukální kaz na cementosklovině hranici) a 25. Zuby č. 11, 12, 21, 22 a 23 ztraceny posmrtně, ostatní zuby ztraceny za života. V dolní čelisti přítomny zuby č. 31, 33 (bukální kaz na cementosklovině hranici), 34, 35 (kořen), 36 (kořeny), 37 a 43, zuby č. 32, 41, 42 a 44 byly ztraceny posmrtně. Ostatní zuby ztraceny za života. Periapikální léze zubu č. 11 a 46 a absces na místě zubů č. 15–17.

Patologie: Srůst těl obratlů Th3/4, Th5/6, Th7/8 a Th9–11 přemostěním osteofytů, srůst těla hrudní kosti a dvou žeber vlevo kalcifikací chrupavek.

Jedinec č. 5/3 (inv. č. V-2/2000). Muž, 40–60 let, 172 cm.

Dobře zachovalá robustní kostra s mumifikovanými rukama zapletenými prsty do sebe. Chybí dolní čelist, obratle C1 a C6, levá česka, kosti pravého bérce, a většina kostí chodidel.

V horní čelisti jsou přítomny všechny zuby, kromě č. 22, který byl ztracen posmrtně. Zuby jsou bez patrných kazů.

Patologie: srůst obratlů Th4–6 v tělech přemostěním osteofytů.

Jedinec č. 5/4 (inv. č. V-2/2000). Žena, 40–50 let, 165 cm.

Neúplně zachovalá gracilní kostra s mumifikovaným pravým kyčelním kloubem, značně

100 M. KOŘÍNEK – V. VOJÍŘ, Pražské Jezulátko. Předběžná fotodokumentace katakomb, foto 7.1 a 7.3.

101 Tamtéž.

osteoporotická. Chybí lebka s dolní čelistí, možná 1 bederní obratel (zachovány 4 bederní obratle, absence jednoho je nejistá), některé kosti rukou (částečně mumifikované se zeleným zbarvením), levá stehenní kost a česka, a většina kostí chodidel.

Patologie: periostóza distálních konců kostí bérce.

Jedinec č. 5/24 (inv. č. P7j-3/88), obr. 7a, rakev vpravo. Žena, 70 a více let, 150 cm.

Velmi dobře zachovalá gracilní kostra, chybí pouze tělo hrudní kosti, levá vřetenní kost, pravá česka a většina kostí rukou a chodidel.

V horní čelisti přítomna většina zubů, zuby č. 15, 17, 18 a 26 ztraceny posmrtně, zub č. 28 pravděpodobně již za života. V dolní čelisti je taktéž přítomna většina zubů, zub č. 37 ztracený za života, zub č. 38 pravděpodobně posmrtně. Periapikální léze zubů č. 36 a 46. Zuby bez patrných kazů.

Patologie: periostóza stehenních a holenních kostí.

Jedinec č. 5/S1 (inv. č. V-2/2000). Žena, 30–50 let, 156 cm.

Neúplně zachovalá gracilní kostra. Chybí dolní čelist, část obratlů (z krční páteře zachován jen obratel C2, dále 9 zlomků hrudních obratlů a bederní obratle), pravá lopatka, hrudní kost, pravá pažní kost, kosti rukou, lýtkové kosti a většina kostí chodidel.

V horní čelisti zachován pouze zub č. 13 a kořen zubu č. 25, zuby č. 11, 12, 15, 21, 22, 23, a 26 byly ztraceny posmrtně, zuby č. 14, 16, 17, 24 a 27 pravděpodobně již za života.

Patologie: nebyly zjištěny.

Pokud jde o znaky, které by mohly naznačovat blízkou biologickou příbuznost zkoumaných jedinců (nemetrické osteologické znaky, vývojové vady, morfologie čelních dutin), nebyla zjištěna žádná signifikantní shoda. Pakliže byly na kostech nalezeny nějaké populačně vzácné či méně obvyklé znaky, tak pouze v jednotlivých případech. Např. u jedince č. 5/2 byly zjištěny otvory v těle i osifikovaném mečovitém výběžku kosti hrudní (*Fenestratio corporis et processus xiphoides sterni*) a neuzavření oblouku prvního křížového obratle (*Spina bifida S1*), u jedince č. 5/3 byl zjištěn vrožený srůst krčních obratlů C3–5 v meziobratlových kloubech vpravo (u C3/4 i po stranách těl a v meziobratlovém kloubu vlevo), u jedince č. 5/4 můstky na levé straně prvního krčního obratle (*Ponticulus atlantis lateralis et posterior sin.*), vrožený srůst krčních obratlů C2/3 (v tělech, meziobratlových kloubech i obloucích) a vrožený srůst rukojeti a těla kosti hrudní (*Synostosis manubriosternalis*), a u jedince 5/S1 byl zjištěn oboustranný výskyt *Sutura mendosa*, krátkého švu směřujícího transverzálně z bodu asterion ke středu týlní šupiny.

Přestože se počet vyzvednutých jedinců shoduje s počtem jedinců rozpoznaných v kryptě před zahájením sanace v roce 1971 (č. 5/21–5/26), podle fotografií z té doby bylo v hrobce uloženo minimálně o jednu rakev více, tedy celkem sedm. Porovnáváním fotografií krypty č. 5 před první fází sanace roku 1971 (Obr. 7) s fotografiemi z jejího dokončení v letech 1999/2000 bylo zjištěno, že **jedinec č. 5/26 (P7j-3/88)**, na fotografii z roku 1971 vlevo nejbližše vchodu do krypty (Obr. 7a), se zde v letech 1999/2000 již nenacházel. Nicméně podle fotografií z let 1999/2000 byl identifikován v sousední kryptě č. 3, která se nachází blíže hlavnímu oltáři, a to **pod číslem 3/3 (V-2/2000)**. V roce 1971 anebo krátce poté tedy došlo k jeho přesunu. Tento jedinec je jedním ze sedmnácti, který byl vzhledem k relativně dobré přirozené mumifikaci a zachovalému oděvu ponechán v kryptě. Nové vyšetření ostatků v lednu 2025 s využitím rentgenu však odhalilo pokročilý rozpad mumie a neúplnou

zachovalost kostry, zejména v oblasti hrudníku, rukou a chodidel. Vyšetření ukázalo, že se jedná o ostatky dospělé ženy ve věku přibližně 50–70 let a vysoké 154 cm. Pokud jde o stav chrupu, v horní čelisti zachovány zuby č. 15, 16, 23, 24, 25 a 26. Zuby č. 11, 12, 13, 14, 17, 18, 21, 27 a 28 byly ztraceny již za života, přičemž na místě zubů č. 13 a 14 se nacházel otevřený absces a oblast zubních lůžek na místě druhých a třetích stoliček (č. 17, 18, 27 a 28) byla zcela resorbována. Zub č. 22 byl pravděpodobně ztracen až posmrtně, či jen krátce před smrtí, na jeho místě bylo přítomno jen velmi mělké zubní lůžko. V dolní čelisti zachovány zuby č. 33, 34, 37, 38, 43, 44, 45 a 48. Zuby č. 35, 36, 46 a 47 byly ztraceny za života, a jejich zubní lůžka byla zcela resorbována (zejména na místě č. 35 a 36). Zuby č. 31, 32, 41 a 42 byly ztraceny posmrtně. Sevření čelistí mumie bylo velmi pevné, přičemž dolní zuby jsou před horními, je přítomen obrácený skus (podkus).

Kromě běžných dřevěných rakví se v jihozápadním rohu krypty č. 5 nacházela **zděná tumba či sarkofág** (Obr. 7b): „*Rakev s pohřbeným tělem je umístěna ve zděné hrobce, jejíž stěny vyčnívají nad úroveň podlahy asi o 80 cm... Svrchní deska je však poškozena a označení hrobu chybí. Hrobka obsahuje dubovou rakev s kostrovými pozůstatky jedince mužského pohlaví. Organické tkáně se rozpadají v prach, postkraniální skelet i lebka jsou však dobře zachovány.*“¹⁰² Jak bylo v roce 1971 uvedeno, tumba nenesla žádný nápis ani datum. Během této ani konečné fáze sanace krypty navíc nebyla označena číslem, jako tomu bylo u běžných rakví. Nakonec byla v roce 2001, tedy již po skončení sanace krypty, rozebrána.¹⁰³ Bohužel však bez přítomnosti antropologa. Ostatky z tumby pak byly spolu s dalším osteologickým materiálem dodatečně objeveným v kryptě po roce 2000 uloženy do vyprázdněné malé krypty č. 16 (dle označení před r. 1971 krypta č. VII.) a zazděny. Podle tehdy pořízené fotodokumentace¹⁰⁴ předpokládáme, že tumba obsahovala téměř úplně mumifikované ostatky, které jsou na obrázku 8.¹⁰⁵ Tato mumie se nenachází na žádné fotografii z roku 1971 ani z let 1999/2000, přičemž fotografie těchto let se jinak mezi sebou zcela shodují. Vzhledem k jejich mimořádné výpovědní hodnotě lze vyloučit, že by v případě této mumie došlo v obou případech při dokumentaci katakomb k jejímu opomenutí.

V kryptě č. 5 nebyly navzdory předcházejícím výsledkům rešerše historických písemných pramenů nalezeny žádné ostatky nedospělých jedinců. Nicméně, podobně jako v předchozím případě jedince 5/26 respektive 3/3, v kryptě č. 3 upoutal naši pozornost nedospělý a z větší části přirozeně mumifikovaný jedinec ve velmi dobře zachovalé malované rakvi (Obr. 9¹⁰⁶). V rámci celých katakomb se již v roce 1971 jednalo o svého druhu jedinečný pohřeb, který navzdory mnoha jiným zdejším pohřbům dětí neměl z hlediska zachovalosti rakve i ostatků srovnání. V kryptě č. 3 se nacházel již v roce 1971 jako **jedinec č. 3/6 (P7j-3/88)** a byl zde ponechán. Při dokončení sanace krypty v letech 1999/2000 byl **pod číslem 3/1 (V-2/2000)** a nadále byl ponechán v kryptě. Nachází se tam dodnes.

102 M. KOŘÍNEK, *Zpráva o antropologickém výzkumu populace 18. století v Praze na Malé Straně*.

103 Jaroslav KLÁN, *Soupis kosterního materiálu uloženého v nově zbudované hrobce v kryptě kostela Panny Marie Vítězné, Karmelitská 9, Praha 1, Praha 2001, privátní archiv řádu bosých karmelitánů*.

104 Tamtéž.

105 Tamtéž.

106 M. ČERMÁK (ed.), *Krypta kostela Panny Marie Vítězné, Praha 1 - Malá Strana, Karmelitská ul., nálezová zpráva, Praha 2001, archiv Antropologického oddělení*.

Obrázek 8 – Přírozeně mumifikované ostatky dospělého jedince, u nichž předpokládáme, že pochází ze zděné tumby v kryptě č. 5, a které byly v roce 2001 po rozebrání tumby uloženy a spolu s dalším osteologickým materiálem dodatečně objeveným v kryptě po roce 2000 zazděny do vyprázdněné malé krypty č. 16 (dle označení před r. 1971 krypta č. VII.).

Podle zachovalých mumifikovaných vnějších pohlavních orgánů se jednalo o chlapce. V současné době byla v horní i dolní čelisti na obou stranách přítomna pouze dočasná první a druhá stolička (č. 54, 55, 64, 65, 74, 75, 84, 85). V roce 1971 (Obr. 9) byly přítomny v dolní čelisti ještě přítomny oba dočasné druhé řezáky (č. 72, 82) a levý špičák (č. 73), ty však chybí již od doby dokončení sanace krypty v letech 1999/2000.¹⁰⁷ Ostatní dočasné zuby byly posmrtně ztraceny patrně již v roce 1971. Zároveň byla v horní i dolní čelisti na obou stranách otevřená zubní lůžka s korunkami prvních a druhých trvalých stoliček (č. 16, 17, 26, 27, 36, 37, 46, 47). Věk jedince byl vypočítán pomocí rentgenových snímků čelistí na základě mineralizace trvalého chrupu na $5,44 \pm 0,5$ roku. Největší délka těla levé stehenní kosti byla 22,5 cm, což přibližně odpovídá průměrné délce stehenní kosti 6 roků starého jedince a tělesné výšce 119–122 cm. Možnostem ztotožnění tohoto jedince s některým z příslušníků rodu Slavatů z Chlumu a Košumberka či Trauttmansdorffů či dalších jedinců se budeme věnovat dále v diskusi.

Diskuse

Individuální identifikace ostatků

Jediným jedincem, u něhož byla v rakvi nalezena autentika nesoucí základní biografické údaje, byla žena ve věku 70 a více let pod č. 5/1 (V–2/2000). Podle ní se jedná o Veroniku

¹⁰⁷ M. ČERMÁK, *Krypta kostela Panny Marie Vítězné*.

Obrázek 9 – Rakev s ostatky nedospělého jedince č. 3/6 (1971) resp. 3/1 (1999/2000).

Zuzanu Globicovou z Bučina (*cca 1652), která se 4. května 1715 stala druhou manželkou Petra Eusebia I. Viktorina svobodného pána Radeckého z Radče (1678–1743), majitele Tvořešovic, Třebnic, Závlekova, Hůrky, Předboře, Stránčic, a Záběhlic a hejtmana Vltavského kraje.¹⁰⁸ Byla tak nevlastní babičkou slavného polního maršála Josefa Václava hraběte Radeckého z Radče (1766–1858). Tento sňatek však byl již jejím třetím. Jejím prvním manželem byl Jindřich Renatus Gerger, druhým pak Jan Mayer rytíř z Oberschellangu (1638–1714, svatba 1. února 1678).¹⁰⁹

Podle zápisu v matrice zemřela 18. prosince 1728: „18. (měsíce prosince) zemřela ve vlastním domě, stížena mrtvicí, po poskytnutí dostatečné úlevy od bolesti a přijetí posvátného rozhrěšení nejosvícenější paní Veronika svobodná paní Radecká rozená Globicová z Bučina, ve věku 76 let, pohřbena v kostele velebných otců bosých karmelitánů na Malé Straně.“¹¹⁰ Podle bosých karmelitánů zemřela již 17. prosince: „17. prosince zemřela Veronika, svobodná paní Radecká z Radče, rozená Globicová z Bučina, ve věku 76 let, naše zvláštní podporovatelka a dobroditelka. Kolem osmé hodiny večerní byla bez vyzvánění zvonů dopravena k nám a uložena v kapli Nejblahoslavenější Panny [Marie], kde se později v následujících dnech a také v kapli Dítěte Ježíše slavily za ni mše v černém a u nás v čase nověny, která má spolu 40 hodin, pro ni bylo dostačujících 19. Byl postaven velkolepý hrad

108 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK O5, 1688–1716, fol. 174r (180v), dig. snímek 188.

109 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 423r, dig. snímek 835.

110 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK Z3, 1713–1760, fol. 164v, dig. snímek 167, překlad z latiny.

(tzn. castrum doloris, jinak též smrtoslavné lešení, dekorativní stavba okolo katafalku pro uctění památky a při pohřbech významných osob v období baroka), v jehož středu byla umístěna a obklopena mnoha svícemi. 20. [prosince] se konaly dvě slavnostní zádušní mše s hudbou, z nichž první sloužil nejdůstojnější pan Martini, kanovník a arcijáhen Metropolitní kapituly pražské, druhou nejdůstojnější pan farář od sv. Václava, po jejich skončení vykonal podle našeho řádového manuálu předjmenovaný kanovník pohřební obřady. Zpívali a odpovídali hudebníci, poněvadž naši se pohřbu neúčastnili. Zbožně zemřelá pro nás učinila zvláštní odkaz v závěti, ale kolik toho odkázala, vskutku nevíme, protože závět bude otevřena začátkem příštího roku. Bůh největší a nejlepší ať ji za to a za ostatní, co pro nás za života učinila, dá věčně odpočinutí a patření na nebeské město Jeruzalém.¹¹¹

Autentiky nalezené v rakvi jsou jasným mladším opisem původní, dobové kovové autentiky z její rakve, jak je doloženo z jiných případů v kryptě.¹¹² Původní dobová kovová autentika nebyla v kryptě ani na žádném jiném místě v katakombách nalezena.¹¹³ Každý z jejích dvou opisů je psaný jinou rukou a jeden byl navíc o poznání mladšího data. Přesto jejich nález koresponduje s popisem krypty z konce 19. století.¹¹⁴ Jelikož ani základní osteodemografické údaje nejsou v rozporu se zjištěnými biografickými údaji, lze s velkou pravděpodobností předpokládat, že ostatky č. 5/1 (V-2/2000) skutečně patří Veronice Zuzaně svobodné paní Radecké z Radče rozené Globicové z Bučina (*cca 1652, †1728). Fotografie z roku 1971 (Obr. 7a) zachycující úplně zachovalé tělo, ale proti tomu značná neúplnost ostatků zjištěná v letech 1999/2000 dokazuje, že mezi těmito roky se její ostatky staly obětí vandalů.

K individuální identifikaci zbylých ostatků však z hlediska osteologie příliš nepříspělo ani stanovení jejich osteobiografických profilů, ani sledování možných dědičných znaků. Nebyl zjištěn vícečetný výskyt žádného populačně vzácného nebo jinak specifického znaku.¹¹⁵ Bylo to dáno zejména zachovalostí ostatků. Např. u jedince č. 5/4 sice byly nalezeny vzácně se vyskytující můstky na levé straně prvního krčního obratle (*Ponticulus atlantis lateralis et posterior sin.*), u drtivé většiny ostatních jedinců v hrobce se však první krční obratel nezachoval. Podobná situace byla zjištěna také u dalších individuálně zaznamenaných znaků. Individuální identifikace zbylých ostatků v kryptě tedy v současné době není ani pomocí kombinace standardních osteologických metod a rešerše historických pramenů prakticky možná. Přesto např. ostatky č. 5/2 (V-2/2000) patřící muži ve věku 60–70 let by s nemalou pravděpodobností mohly patřit Leopoldovi Antonínovi hraběti z Trauttmansdorffu (*cca 1656, †1724), který se dožil 67 let. V současnosti však není znám žádný jeho portrét, pomocí něhož by mohla být provedena superprojekce lebky do portrétu, jako tomu

111 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1714–1747*, fol. 157, překlad z latiny.

112 M. KOŘÍNEK, *Zpráva o antropologickém výzkumu populace 18. století v Praze na Malé Straně*. Marek KOŘÍNEK – Vladimír VOJÍŘ, *Pražské Jezulátko. Předběžná fotodokumentace katakomb*, Praha 1971, archiv Antropologického oddělení Národního muzea

113 M. ČERMÁK, *Krypta kostela Panny Marie Vítězné*.

114 L. ŘEŘÁBEK, *Stručný popis památek chrámu Panny Marie Vítězné*.

115 Např. J. CVRČEK – P. VELEMÍNSKÝ – J. DUPEJ – L. VOSTRÝ – J. BRŮŽEK, Kinship and morphological similarity in the skeletal remains of individuals with known genealogical data.

bylo u lékaře Jana Františka Löwa rytíře z Erlsfeldu (1648–1725).¹¹⁶ Naproti tomu není známo, že by byl v této kryptě pohřben jiný další muž tohoto věku. Leopold Antonín hrabě z Trauttmansdorffu by sice měl dokonce být, podle dosavadních znalostí, jediným mužem trvale pohřbeným v této kryptě, přesto z ní byly vyzvednuty ještě ostatky muže ve věku 40–60 let. Podle písemností byly v kryptě z dospělých jedinců pohřbeny převážně ženy a mezi jedinci vyzvednutými z krypty skutečně ženy převažují. Mezi výsledky osteologické analýzy a rešerší historických pramenů byl však opět zjištěn významný rozpor. Zatímco v kryptě by měly být pohřbeny mimo jiné i ženy ve věku 19 let (č. 9 – Marie Josefa Eleonora Františka Eusebie hraběnka z Trauttmansdorffu) a 22 let (č. 12 – Josefa Amálie Anna Vilemína Viktorie Eusebie hraběnka z Trauttmansdorffu), všechny ženské ostatky vyzvednuté z krypty č. 5 resp. č. 3 patří jedincům starších 30 let (30–50 let, 40–50 let, 50–70 let, a 2×70 a více let). Přestože výsledné odhady věku dožití stanovené primárně na základě změn vnitřní struktury pažních a stehenních kostí jsou jen přibližné a mají své limity,¹¹⁷ ani na základě dalších znaků jako je stav chrupu,¹¹⁸ uzavírání růstových zón kostí,¹¹⁹ morfologie boltcovitých ploch pánevních kostí¹²⁰ a spony stydké¹²¹ či sternálních konců žeber a kalcifikace žeberních chrupavek¹²² atd. není pravděpodobné, že by takto mladí jedinci nebyli mezi ostatky rozpoznáni, nebo že by se jejich biologický a chronologický věk takto diametrálně lišily. Nelze to však vyloučit.¹²³ Nelze také vyloučit, že ostatky těchto dvou mladých žen byly v průběhu staletí v rámci katakomb přesunuty na jiné místo, nebo že se staly obětí vandalů a zlodějů.¹²⁴

Stejný problém však nastává také u ostatků nedospělých jedinců. V kryptě mělo být pohřbeno minimálně pět dětí, z toho čtyři chlapci (ve věku: 1 měsíc a 3 týdny; 2 měsíce a 20 dní; 5 let a 10 měsíců a 21 dní; 8 let a 9 měsíců) a jedna dívka (ve věku 15 let a 10 měsíců). Přesto z krypty nebyla ani v jedné fázi její sanace v letech 1971 a 1999/2000 vyzvednuta jediná kost nedospělého jedince. U kojenců (do 1 roku věku) nelze vyloučit, že ostatky kvůli převaze organické složky v kostech, gracilitě a křehkosti snáze podlehly rozkladným procesům a zhoršujícím se klimatickým podmínkám v katakombách. Stejně jako v případě ostatků mladých žen mohly být také v průběhu staletí přemístěny na jiné místo v katakombách, kde je však nelze prostými osteologickými metodami odlišit od ostatků ji-

116 J. CVRČEK – J. TRNKA – M. ČESÁKOVÁ – J. DUDA – M. DOBÍŠKOVÁ – V. KUŽELKA – I. GROSSOVÁ – P. VELEMÍNSKÝ, Možnosti identifikace ostatků lékaře Jana Františka Löwa z Erlsfeldu (1648–1725).

117 Tamtéž.

118 Alexander PILIN, Možnosti určení věku podle zubů, *Soudní lékařství* 27, 1982, s. 1–10. C. Owen LOVEJOY, Dental wear in the Libben population: Its pattern and role in the determination of adult skeletal age at death, *American Journal of Physical Anthropology* 68, 1985, s. 47–56.

119 L. SCHEUER – S. BLACK, *Developmental juvenile osteology*.

120 A. SCHMITT, A new method to assess adult age at death from the iliac sacro-pelvic surface.

121 C. M. STOJANOWSKI – A. C. SEIDEL, *Estimating age of adults*.

122 Např. Catherine E. MERRIT, Part I – Adult skeletal age estimation using CT scans of cadavers: Revision of the fourth rib methods, *Journal of Forensic Radiology and Imaging* 14, 2018, s. 39–49. C. M. STOJANOWSKI – A. C. SEIDEL, *Estimating age of adults*.

123 Např. Lourdes R. COUOH, Differences between biological and chronological age-at-death in human skeletal remains: A change of perspective, *American Journal of Physical Anthropology* 163, 2017, 671–695.

124 Např. NA, fond Maltézští rytíři, Katakomy pod kostelem Panny Marie Vítězné – návštěvy pro veřejnost, 1918, 1922; NA, fond Maltézští rytíři, Prohlídka kostela Panny Marie Vítězné a katakomb pro spolek Červeného kříže, 1926.

ných novorozenců, nebo se staly obětmi vandalů. V případě dětí starších pěti let však takové ostatky nebyly nalezeny ani v jiných šlechtických kryptách. Mohly se sice také stát obětmi vandalů, nicméně u dětí tohoto věku je již krajně nepravděpodobné, že by pak v kryptě nezůstaly zachovány ani zlomky těl dlouhých kostí. Musíme však připustit – a to platí i pro výše zmíněné nezvěstné ostatky mladých žen – že vandaly poničené či vyházené ostatky z krypty č. 5 mohly být během staletí přemístěny na hromadu ostatků v kryptě č. 3. Tyto ostatky byly mezi lety 1931¹²⁵ a 1971¹²⁶ přemístěny do krypty č. 14, odkud pak v roce 2001 putovaly do krypty č. 16, kde byly zazděny.¹²⁷ Není však vyloučeno, že již před rokem 1971 mohly být nepietně naházeny do částečně zazděné krypty č. 16 spolu se stavebním materiálem a zbytky rakví, odkud byly v roce 2001 vyzvednuty a po vyčištění krypty č. 16 do ní byly vráceny a zazděny¹²⁸ spolu s již zmíněnou hromadou ostatků z krypty č. 14 – původně přemístěnými z krypty č. 3. Konečně nelze zcela vyloučit ani to, že absence nedospělých jedinců v pražské slavatovské kryptě je zapříčiněna pozdějším převozem těl (postupným, částečným, či hromadným) z Prahy do hlavního rodového sídla, Jindřichova Hradce. Mohlo se tak stát zejména po smrti a převozu těla jejich otce Jana Jiřího Jáchyma v roce 1689. Je totiž doloženo, že k takovému kroku bylo přistoupeno již dříve, po smrti jeho praděda Adama II. z Hradce (1549–1596). Tehdy byly z Prahy do Jindřichova Hradce spolu s jeho tělem převezeny také ostatky jeho dříve zemřelých dětí Viléma Zachariáše (1575–1589) a Anny Kateřiny (1578–1596), které byly vyzvednuty z kostela sv. Salvátora v Praze.¹²⁹ V roce 1689 tedy mohlo dojít k rozhodnutí, že pražská slavatovská krypta zůstane pouze rodině a potomkům jeho staršího bratra Ferdinanda Viléma, kteří žili v Praze a pohřbivali zde až do roku 1763. Bohužel, v současné době nejsou známy žádné písemnosti, které by tuto teorii potvrzovaly.

Pro aktuální výzkum byly k dispozici pouze jediné ostatky nedospělého jedince, u kterých bylo možné vážně uvažovat, že mohly být původně uloženy ve slavatovské kryptě č. 5. Jedná se o shora uvedený jedinečný pohřeb jediného nedospělého jedince v kryptě č. 3 pod č. 3/6 (P7j-3/88) resp. 3/1 (V-2/2000), chlapce ve věku 5–6 let. Na základě osteobiografického profilu by se mohlo jednat o Jana Karla Josefa Mikuláše Františka hraběte Slavatu z Chlumu a Košumberka (7. prosince 1677 – 29. října 1683), syna Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/1637–1689), 4. vladaře domu hradeckého, a Marie Markéty hraběnky z Trautsonu a Falkensteinu, svobodné paní ze Sprechensteinu (1643–1698). Ten zemřel ve věku 5 let, 10 měsíců a 21 dní. V rámci rešerše všech pohřbů v katakombách pod kostelem Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského jsme přitom nenalezli žádný další záznam o tom, že by byl v tomto prostoru pohřben nějaký další šlechtic či syn jinak významných rodičů tohoto věku. Příčinou jeho smrti měly být „pete-

---

125 NA, Fond Fotoarchiv Československé tiskové kanceláře Praha, Fotoarchiv Československé tiskové kanceláře 1920–1936, Krypta chrámu Panny Marie Vítězné v Praze na Malé Straně-odkryté rakve, přír. č. 13487, 23. července 1931.

126 M. KOŘÍNEK – V. VOJÍŘ, Pražské Jezulátko. Předběžná fotodokumentace katakomb.

127 J. KLÁN, *Soupis kosterního materiálu uloženého v nově zbudované hrobce v kryptě kostela Panny Marie Vítězné*.

128 Tamtéž.

129 Pavel KRÁL, Pohřby posledních pánů z Hradce, *Opera historica* 6, 1998, s. 411.

če“,¹³⁰ což by mohlo znamenat mimo např. morovou horečku či břišní tyfus také nějaké infekční onemocnění projevující se mimo jiné i vyrážkou či krevními výrony, jako jsou např. neštovice.¹³¹ Nicméně na mumifikované kůži jedince č. 3/6 (P7j-3/88) resp. 3/1 (V-2/2000) nebyly zjevné patologické změny zjištěny. Nevíme také, na rozdíl od případu jeho nejmladšího bratra Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava (†1685),¹³² který taktéž zemřel v Praze, zda jeho tělo bylo či nebylo podrobeno pitvě. Na těle jedince č. 3/6 (P7j-3/88) resp. 3/1 (V-2/2000) nebyly nalezeny žádné známky pitvy. Pokud by se však do budoucna potvrdilo, že ostatky v kryptě č. 3 pod č. 3/6 (P7j-3/88) resp. 3/1 (V-2/2000) skutečně patří bezmála šestiletému Janovi Karlovi Josefovi Mikuláši Františkovi, teorie o převozu těl synů Jana Jiřího Jáchyma do Jindřichova Hradce by získala určitou trhlínu. Bylo by však možné nadále uvažovat například o tom, že jeho ostatky byly v kryptě jednoduše zapomenuty, nebo že bez autentiky a bez antropologických znalostí došlo k prosté záměně ostatků za jiné, nebo již tehdy byly ze slavatovské krypty č. 5 přemístěny do krypty č. 3 a tak nebyly rozpoznány.

Po smrti staršího bratra Jana Josefa Václava Ignáce Tadeáše Vavřince, který zemřel o necelý půlrok dříve ve věku 8 let a 9 měsíců, se Jan Karel Josef Mikuláš František stal toho času posledním mužským potomkem rodu. Přesto dnes není známo, že by existoval jeho portrét nebo i portrét jeho staršího bratra. Jediným dnes bezpečně identifikovaným portrétem příslušníka poslední mužské generace Slavatů z Chlumu a Košumberka je stylizovaná podobizna Františka Viléma Josefa ve věku 15 týdnů, namalovaný 8. května 1664 (Obr. 10¹³³).

Obrázek 10 – František Vilém Josef hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka ve věku 15 týdnů, datováno 8. května 1664.

130 J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, s. 166.

131 B. LUTONSKÝ – J. ČERNÝ, *Latinsko-německo-český slovník nemocí, úrazů a příčin smrti a výrazů s nimi souvisejících*.

132 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 39, inv. č. 151, sign. III.J 2b, Jan Jáchym hr. Slavata-ostatní korespondence: MUDr. Jan František Löw z Erlsfeldu-posudek o nemoci a příčině smrti Slavatova synka (opraveno: Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava), též sdělení o smrti Jaroslava hr. Martinice, němčina, latina, 1685.

133 NPÚ, Územní památková správa v Ústí nad Labem, Státní zámek Krásný Dvůr, KD 729.

Přestože jej žádný rodokmen Slavatů (např. Dobrzenský¹³⁴) ani literatura¹³⁵ neuvádí, podle věku uvedeného na malbě se narodil na počátku roku 1664. S největší pravděpodobností se jedná o prvorozeného syna Jana Jiřího Jáchyma (1634/1637–1689) a Marie Markéty hraběnky z Trautsonu a Falkensteinu, svobodné paní ze Sprechensteinu (1643–1698), kteří se vzali rok předtím, 14. ledna 1663.¹³⁶

Podle dostupných pramenů měl Jan Jiří Jáchym (1634/1637–1689) celkem 7 synů: Františka Viléma Josefa (*1664¹³⁷), Leopolda Antonína Josefa (5. července 1667, Vídeň¹³⁸ – 2. května 1669, Vídeň¹³⁹), Jana Jáchyma Josefa (22. srpna 1668, Vídeň¹⁴⁰ – 19. května 1672, Vídeň¹⁴¹), Jana Josefa Václava Ignáce Tadeáše Vavřince (10. srpna 1674, Praha¹⁴² – 10. května 1683, Praha¹⁴³), Jana Karla Josefa Mikuláše Františka (7. prosince 1677, Praha¹⁴⁴ – 29. října 1683 Praha¹⁴⁵), Jana Dominika (1679, Jindřichův Hradec¹⁴⁶ – 30. dubna 1680, Jindřichův Hradec¹⁴⁷) a Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava (27. června 1685, Praha¹⁴⁸ – 17. srpna 1685, Praha¹⁴⁹). Místo pohřbení známe s jistotou pouze u pěti z nich.

Kdy a kde zemřel prvorozený František Vilém Josef (*1664) a kde byl pohřben, není známo. Další v pořadí, Leopold Antonín Josef (†1669) a Jan Jáchym Josef (†1672) zemřeli ve Vídni a byli pohřbeni v tamním kostele sv. Michaela ve šlechtické kryptě. Leopold Antonín byl již od narození slabý, trpěl zažívacími problémy a osudným se mu stal zřejmě zánět

---

134 NA, Sběrka genealogická Dobřenského, i. č. 992 (Slavata z Chlumu a Košumberka).

135 F. TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl I., svazek 3. J. HRDLIČKA, Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova.*

136 Matrika oddaných kostela sv. Michaela ve Vídni, 1649-1704, fol. 128, dig. snímek 133. Trautsonové mají v tomto kostele vlastní hrobku.

137 NPÚ, Územní památková správa v Ústí nad Labem, Státní zámek Krásný Dvůr, KD 729.

138 Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, farnost Hofburg, sign. 01,2-01, narození a oddání, 1619–1755, fol. 26, dig. snímek 27.

139 Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, Kostel sv. Michaela, sign. 03-01, zemřeli, 1631–1699, fol. 59, dig. snímek 59.

140 Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, Kostel sv. Michaela, sign. 01-03, narození, 1643–1673, fol. 240, dig. snímek 240.

141 Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, Kostel sv. Michaela, sign. 03-01, zemřeli, 1631–1699, fol. 62, dig. snímek 62.

142 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 130(135)r, dig. snímek 264.

143 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 52–53. NA, fond APA I., sign. B22/5, *Matricula Pragmae mortuorum ab A. 1681 die 28. Martii (28. března 1681–31. srpna 1686).*

144 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 183(188)v, dig. snímek 371.

145 J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, s. 166.

146 Tischer F. 1924: Pamětní listiny v bání nového altánu čili rondele v zahradě zámku jindřichohradeckého. – *Sborník historického kroužku* 25: 65–81.

147 J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, s. 152.

148 AHMP, Sběrka matrik, katolické, Praha III-Malá Strana, Kostel sv. Mikuláše, sign. MIK N4O3, 1667–1688, fol. 317(318)v, dig. snímek 626.

149 Privátní archiv řádu bosých karmelitánů, *Historiae conventus 1674–1714*, fol. 80, překlad z latiny.

průdušek a plic. Přestože podle matriky¹⁵⁰ zemřel 2. května 1669, podle lékařské zprávy¹⁵¹ zemřel až po 14. listopadu 1669. Jeho mladší bratr Jan Jáchym Josef byl taktéž nemocný téměř od narození a při životě byl až do smrti udržován léky. Povaha a vážnost jeho nemoci byla prý tehdy pozoruhodná¹⁵² (zde je jistá paralela s hodnocením onemocnění a úmrtí jeho nejmladšího bratra Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava¹⁵³). Osudným se mu nakonec stal epileptický záchvat 18. května 1672 kolem čtvrté hodiny odpoledne (matrika však jako datum úmrtí uvádí 19. květen¹⁵⁴). Pitva (která byla v tomto případě, na rozdíl od jeho nejmladšího bratra, prováděna od hlavy k dutině břišní) v jeho případě odhalila překrvení měkkých pokrývek lebních s četnou serózní tekutinou, zvětšený mozek pokrytý fialovým hlenem a četné rozšířené mozkové cévy s velkým množstvím krve. Mozková tkáň byla na mnoha místech porušená, částečně rozpadlá a velmi málo prokrvená. Mozeček byl protáhlý a oteklý, naproti tomu mícha a tělo jako takové byly popsány jako atrofické. Dále byla zaznamenána prominence šestého a sedmého žebra a naopak stlačení devátého a desátého žebra na obou stranách. Plíce byly na mnoha místech postiženy rozsáhlými srůsty. Velké tepny a žíly byly zvětšené, silné jako palec, naplněné černou krví. Dolní dutá žíla byla zvětšená až na dva prsty. Srdce bylo taktéž plné černé krve, uvnitř byly nalezeny dva polypy. Osrdečník byl naplněn velkým množstvím tekutiny. Žaludek byl atrofický, játra zvětšená a ztvrdlá a obsahovala velkou tmavou plnou cystu. Slezina byla zvětšená. Předstěra byla sotva k nalezení (opět paralela s výsledkem pitvy jeho nejmladšího bratra), ledviny a močový měchýř přeplněné močí.

U Jana Dominika (†1680) předpokládáme, že zemřel a byl pohřben v Jindřichově Hradci. Jednak proto, že se tam krátce předtím narodil¹⁵⁵ a také pro to svědčí i tehdejší činnost a častý pobyt jeho rodičů v Jindřichově Hradci v té době.¹⁵⁶ Bohužel, tamní matriky zemřelých se před rokem 1700 do dnešní doby nezachovaly.

Zbylí tři synové, kteří se narodili v Praze na Malé Straně a zde také po roce 1680 zemřeli, byli pohřbeni tamtéž v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského, jak bylo uvedeno výše v kapitole Výsledky. Takto ucelený a prameny podložený přehled o narození a úmrtí synů Jana Jiřího Jáchyma, příslušníků poslední generace Slavatů, zde uvádíme vůbec poprvé. Co však stálo za jejich předčasným a podle dobových zpráv často

150 Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, Kostel sv. Michaela, sign. 03-01, zemřelí, 1631–1699, fol. 59, dig. snímek 59.

151 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 32, inv. č. 149, sign. III.J 1a, Jan Jáchym hr. Slavata-osobní doklady: Nález lékařského konsilia o nemoci dvouletého Slavatova synáčka (Leopolda Antonína), latina, 1669.

152 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 32, inv. č. 149, sign. III.J 1a, Jan Jáchym hr. Slavata-osobní doklady: Pitevní nález o zemřelém Slavatovu synáčkovi (Jáchymovi), latina, 1672.

153 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 39, inv. č. 151, sign. III.J 2b, Jan Jáchym hr. Slavata-ostatní korespondence: MUDr. Jan František Löw z Erlsfeldu-posudek o nemoci a příčině smrti Slavatova synka (opraveno: Jana Adama Viléma Josefa Kašpara Melichara Baltazara Eusebia Ladislava), též sdělení o smrti Jaroslava hr. Martinice, němčina, latina, 1685.

154 Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, Kostel sv. Michaela, sign. 03-01, zemřelí, 1631–1699, fol. 62, dig. snímek 62.

155 František TISCHER, Pamětní listiny v báni nového altánu čili rondele v zahradě zámku jindřichohradeckého, *Sborník historického kroužku* 25, 1924, s. 77.

156 J. HRDLIČKA, *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, s. 222.

neobvyklým úmrtím, je v tuto chvíli otázkou budoucího výzkumu. Zvláště pokud by se potvrdilo, že ostatky č. 3/6 (P7j-3/88) resp. 3/1 (V-2/2000) z kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského patří Janovi Karlovi Josefovi Mikuláši Františkovi. Dosavadní zjištění ukazují, že příčinou úmrtí synů Jana Jiřího Jáchyma mohly být jak zcela běžná infekční onemocnění, tak také vrozené geneticky podmíněné vady, syndromy, či metabolické poruchy. Mohlo by se jednat i o následek příbuzenských sňatků např. jejich praprarodičů Viléma Slavaty a Lucie Otýlie z Hradce (bratranec a sestřenice II. stupně¹⁵⁷) a rodičů Jana Jiřího Jáchyma Slavaty a Marie Markéty z Trautsonu a Falkensteinu (bába Marie Markéty z otcovy strany Zuzana Veronika z Meggau byla sestrou ženichovy matky Františky z Meggau¹⁵⁸). Nutno podotknout, že i bratr Lucie Otýlie a poslední pán z Hradce, Jáchym Oldřich (1579–1604) a nejmladší syn Viléma Slavaty a Lucie Otýlie z Hradce, František Vít (1608–1645), byli tělesně postižení.¹⁵⁹

Pokud jde o srdce a další orgány Ferdinanda Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (†1673), 3. vladaře domu hradeckého, které měly být, na rozdíl od jeho těla, ve slavatovské kryptě kostela Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze pohřbeny natrvalo, nemáme dnes o nich žádné informace. Předpokládáme, že byly uloženy v tzv. viscerální nádobě. Bohužel, nádoba se buď rozpadla vlivem nepříznivých klimatických podmínek v hrobce, nebo byla během staletí ukradena. Dnes není známo, zda byla vyrobena ze dřeva, či z kovu. Nicméně již na konci 19. století nebyla v kryptě zaznamenána,¹⁶⁰ a ani v roce 1971 či v letech 1999/2000 nebyly při výzkumu a úplné sanaci krypty rozpoznány ani její případné fragmenty¹⁶¹. Viscerální nádoby jsou dobře známy u řady šlechtických pohřbů již od 16. století, např. u Habsburků pohřbených v katedrále sv. Víta v Praze,¹⁶² či u Schwarzenbergů v kostele sv. Víta v Českém Krumlově.¹⁶³ V případě Slavatů z Chlumu a Košumberka a kostela Panny Marie Vítězné jde však nyní o teprve druhý zaznamenaný a současně dosud nepopsaný případ. Přitom předpokládáme, že s orgány jeho mladšího bratra a nástupce Jana Jiřího Jáchyma bylo po jeho smrti v roce 1689 s největší pravděpodobností naloženo stejným způsobem.¹⁶⁴ O umístění jeho viscerální nádoby však nemáme žádné písemné zprávy. Nelze vyloučit, že při dalších přesunech těla putovala spolu s ním, a že by se mohla nacházet v Jindřichově Hradci. Doposud jediným známým a doloženým případem vyjmutí a samostatného pohřbení srdce v rodu Slavatů byl Adam Pavel (1604–1657), 2. vladař domu hradeckého a strýc Ferdinanda Viléma a Jana Jiřího Jáchyma. Jeho tělo bylo pohřbeno před hlavním oltářem kostela sv. Kateřiny v Jindřichově Hradci, a srdce ve farním kostele sv. Petra a Pavla v Nové Bystřici, kterou miloval. Arche-

157 M. CIMPL, Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, s. 73.

158 J. KUBEŠ, Sídla Jana Jiřího Jáchyma, s. 62.

159 P. KRÁL, Pohřby posledních pánů z Hradce, s. 421. J. HRDLIČKA, Synové „velkých“ otců, s. 255–256.

160 L. ŘEŘÁBEK, *Stručný popis památek chrámu Panny Marie Vítězné*.

161 M. KOŘÍNEK, *Zpráva o antropologickém výzkumu populace 18. století v Praze na Malé Straně*. M. KOŘÍNEK – V. VOJÍŘ, *Pražské Jezulátko. Předběžná fotodokumentace katakomb*. M. ČERMÁK, *Krypta kostela Panny Marie Vítězné*.

162 Emanuel VLČEK, Srdce Habsburků-Habsburkové pohřbení v Praze, *Vesmír* 75, 1996, 621–624.

163 Václav GRUBHOFFER, *Pod závojem smrti: Poslední věci Schwarzenbergů v letech 1732–1914*, České Budějovice 2013, s. 179–188.

164 Božena GOLLOVÁ, Poslední Slavatovec.

ologický výzkum v kostele v roce 1997 odhalil dřevěnou schránku s mumifikovaným srdcem, přičemž patologická expertíza ukázala, že mělo být po vyjmutí z těla vařeno ve slané vodě a poté máčeno v roztoku vody s lihem.¹⁶⁵

Osudy ostatků Slavatů převezených z Prahy do Jindřichova Hradce

Samotné tělo Ferdinanda Viléma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (†2. dubna 1673) spočinulo v pražské slavatovské kryptě na necelé dva měsíce, než bylo 23. května 1673 vypraveno do Jindřichova Hradce. Na transport bylo vydáno celkem 17 zlatých 33 krejcarů, rakev doprovázeli hejtmáni Jindřichova Hradce, Telče a Nové Bystřice se dvěma otci karmelitány, čtyřmi lokaji a dalším personálem. Za rakouské víno, které pili bratři karmelitáni na cestě, byly vydány 2 zlaté 24 krejcarů. A pražské řeholní komunitě, u níž byl zesnulý původně pohřben, se vyplatilo 300 zlatých.¹⁶⁶ V Jindřichově Hradci pak byl, jak zapsali jezuité, pohřben do „*krypty našich zakladatelů*“.¹⁶⁷ Jezuitskou kolej v Jindřichově Hradci založil roku 1595 Adam II. z Hradce (1549–1596) se svou manželkou Kateřinou z Montfortu (1556–1631) a ti byli pohřbeni v tanním proboštském (farním) kostele Nanebevzetí Panny Marie před hlavním oltářem. V této hrobce byl v roce 1604 pohřben i jejich syn a poslední člen rodu pánů z Hradce, Jáchym Oldřich.¹⁶⁸ Od toho roku vlastnila Jindřichův Hradec sestra Jáchyma Oldřicha Lucie Otýlie (1582–1633), manželka Viléma Slavaty hraběte z Chlumu a Košumberka (1572–1652). Slavatové tak ve využívání této hrobky pokračovali. Jak však bylo naznačeno již výše, nebyli zde pohřbeni všichni Slavatové. Například právě Lucie Otýlie byla pohřbena v milostné kapli zázračného obrazu (Gnadenkapelle) v Altöttingu v Bavorsku, který si velice oblíbila během pobytu v exilu po defenestraci jejího manžela.¹⁶⁹ Její manžel Vilém byl sice pohřben v Jindřichově Hradci, ale v jezuitském kostele sv. Máří Magdaleny.¹⁷⁰ Ten stojí přímo naproti výše zmíněnému kostelu Nanebevzetí Panny Marie, hlavnímu jindřichohradeckému pohřebišti Slavatů. Dělí je pouze dnešní Kostelní ulice.

Pohřeb Ferdinanda Viléma v kostele Nanebevzetí Panny Marie dosvědčuje i rukopis neznámého autora uchovávaný v SOKA Jindřichův Hradec: „*Jeho tělo bylo uloženo u otců karmelitánů, převezeno třemi hejtmany panství Jindřichův Hradec, Telč a Nová Bystřice do Jindřichova Hradce a tam po třídenní zádušní mši pohřbeno v cínové rakvi do panské krypty před hlavním oltářem farního kostela.*“¹⁷¹ Podle výkazu vydání za pohřeb vnější rakev zhotovil vídeňský cínař Valentin Leich, přičemž většinu materiálu opatřil v Praze (517 liber nového cínu a 78 liber olova). Následně k tomu ještě přidal 90 liber cínu, patrně z vlastních zásob. Celkem tedy bylo na rakev použito 607 liber cínu a 78 liber olova. Výsledné dílo vážilo 652 liber pražské váhy, což je 335 kg. Pro rakev bylo v jindřichohradeckém farním

165 Josef HRDLIČKA, Synové „velkých“ otců, s. 265–266.

166 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 30, inv. č. 146, sign. III.G 4a, Ferdinand Vilém hr. Slavata-majetkové poměry: pozůstalostní inventáře.

167 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Kronika jezuitské koleje v Jindřichově Hradci/Historia collegii Novodomensis Societatis Iesu, 1592–1752, fol. 269, dig. str. 139.

168 P. KRÁL, Pohřby posledních pánů z Hradce, s. 411.

169 M. CIMPL, Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, s. 16–17.

170 M. CIMPL, Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka, s. 18.

171 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, dodatek (nezpracovaná část), rukopis: Gregor Raditschnig, Die Grafen Slawata von Chlum und Koschumberg.

Obrázek 11 – Cínová rakev Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (1634/1637–1689), 4. vladaře domu hradeckého.

kostele postaveno velkolepé dřevěné pozlacené a postříbřené castrum doloris s erby¹⁷² a na rakvi byla umístěna olověná autentika s nápisem: „Roku 1673 dne 11. dubna n. l. 1673 zemřel nejjasnější a nejvznešenější pán, pan Ferdinand Vilém, svatě říše římské hrabě Slavata z Chlumu a Košumberka, vladař domu hradeckého, pán na Jindřichově Hradci a Telči, Nové Bystřici, Žirovnici, Stráži, Červené Lhotě, Mnichu, Vřesné a Obrřství, Jeho císařského a královského veličenstva Leopolda I. skutečný tajný rada, kancléř, přisedící zemských soudů, královský místodržící, nejvyšší dvorský sudí a nejvyšší dědičný číšník království Českého. Ať jeho duše spočine v blažené naději na vzkříšení.“¹⁷³

Ve stejné kryté pak našel místo posledního odpočinku i jeho mladší bratr a nástupce Jan Jiří Jáchym (†1689), jehož tělo sice mělo také být před převozem do Jindřichova Hradce dočasně uloženo u bosých karmelitánů v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze, ale nakonec bylo uloženo v nedalekém jezuitském kostele sv. apoštolů Filipa a Jakuba. Jeho cínovou rakev (Obr. 11¹⁷⁴) odlil jindřichohradecký měšťan a cínař Bohumír Jeniš¹⁷⁵ a vážila 861 liber, což je přibližně 443 kg. Byla

172 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 30, inv. č. 146, sign. III.G 4a, Ferdinand Vilém hr. Slavata-majetkové poměry: pozůstalostní inventáře.

173 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 30, inv. č. 146, sign. III.G 4a, Ferdinand Vilém-majetkové poměry: pozůstalostní inventáře. SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, dodatek (nezpracovaná část), rukopis: Gregor Raditschnig, Die Grafen Slawata von Chlum und Koschumberg.

174 SOKA Jindřichův Hradec, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 32, inv. č. 149, sign. III. J 1a, Jan Jáchym-osobní doklady: nákres cínové rakve.

175 Novák J. 1901: Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století-č. XIV., politický okres jindřichohradecký. – Praha: Nákladem archaeologické komise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

tedy o více než 100 kg těžší než rakev jeho bratra Ferdinanda Viléma,¹⁷⁶ jejíž nákres se však nezachoval. Dodnes se zachoval také nákres hrobky pánů z Hradce a Slavatů v jindřichohradeckém kostele Nanebevzetí Panny Marie, který znázorňuje uložení osmi rakví v roce 1691 (Obr. 12¹⁷⁷). Nákres však nezachycuje zcela všechny do té doby uložené pohřby, chybí na něm např. rakev či rakve se sekundárně uloženými ostatky Viléma Zachariáše z Hradce (1575–1589) a Anny Kateřiny z Hradce (1578–1596)¹⁷⁸. Dobrzenský přitom mylně uvádí, že Ferdinand Vilém i jeho bratr Jan Jiří Jáchym byli pohřbeni v Jindřichově Hradci u františkánů.¹⁷⁹

V roce 1784, v rámci josefínských reforem, však byla hrobka před hlavním oltářem v kostele Nanebevzetí Panny Marie na popud probošta Prokopa Benedikta Hennigera z Eberku (ve funkci 1775–1802) a se souhlasem gubernia (8. července 1783) a konzistoře (1. prosince 1783) otevřena, ostatky byly z původních rakví vyjmuty a uloženy do nových menších rakví z dubového dřeva.¹⁸⁰ V tu dobu se v kryptě kromě osmi pohřbů zaznamenaných v roce 1691 (Obr. 12) nacházelo také pět dalších pohřbů: starší sekundární pohřby Viléma Zachariáše z Hradce (1575–1589) a Anny Kateřiny z Hradce (1578–1596), jejichž ostatky byly do krypty přeneseny z Prahy v roce 1596¹⁸¹ a tři nejmladší primární pohřby Marie Markéty hraběnky z Trautsonu a Falkensteinu, svobodné paní ze Sprechensteinu (1643–1698), která byla manželkou Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka (†1689), a dále její dcery Marie Josefy hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka (1667–1708) a její snachy Isabely Marie hraběnky z Merode, markýzy z Westerloo (1703–1780).¹⁸² V roce 1784 sem pak byly přeneseny také ostatky Viléma Slavaty hraběte z Chlumu a Košumberka (1572–1652) z protějšího kostela sv. Máří Magdalény. Na nové rakve pak byly položeny olovené autentiky z původních rakví a původní cínové rakve byly 15. ledna 1784 prodány v dražbě za 904 zlatých a 24 krejcarů židu Jakobovi Woticovi a roztačeny.¹⁸³ Stalo se tak bez vědomí tehdejšího majitele panství Jana Rudolfa hraběte Czernina z Chudenic (1757–1845), 3. vladaře domu hradeckého a chudenického (1777–1845), který byl pravnukem Marie Josefy hraběnky Slavatové z Chlumu a Košumberka (1667–1708), dědičky jindřichohradeckého panství, a Heřmana Jakuba Gottlieba hraběte Czernina z Chudenic (1659–1710). Ten čin probošta Hennigera odsoudil a vzniklo mezi nimi ostré nepřátelství.¹⁸⁴ Hlavním motivem probošta k tomuto činu mělo být získání prostředků na nové varhany od Františka Gantnera z Tachova, když se ukázalo, že na jejich pořízení ne-

176 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 32, inv. č. 149, sign. III. J 1a, Jan Jáchym-osobní doklady: výkaz vydání na pohřeb.

177 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, kart. 48, inv. č. 164, sign. III. K 1a, Marie Markéta roz. Trautsohn-Falkensteinová-osobní doklady: pláněk hrobky pánů z Hradce v hradeckém farním kostele.

178 P. KRÁL, Pohřby posledních pánů z Hradce, s. 411.

179 NA, Sbirka genealogická Dobřenského, i. č. 992 (Slavata z Chlumu a Košumberka).

180 Jan MUK – Jan POKORNÝ, *J. Š. Claudius a jeho „Paměti fary jindřichohradecké“*, Jindřichův Hradec 1940, s. 27.

181 P. KRÁL, Pohřby posledních pánů z Hradce, s. 411.

182 J. MUK – J. POKORNÝ, *J. Š. Claudius a jeho „Paměti fary jindřichohradecké“*, s. 28.

183 František TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl II., svazek 2.* Hradeckých duchovních stránka. – Jindřichův Hradec 1932, s. 146.

184 F. TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl II., svazek 2.*, s. 146, 214.

stačí ani vyhlášená sbírka, ani prodej cenných předmětů z fary a stříbrného chrámového pokladu.¹⁸⁵ Dne 19. května 1801 zachvátil město mohutný požár. Klenba kostela Nanebevzetí Panny Marie se zřítíla, roztrhla kamenný záklop hrobky a zasypala její vchod. Kostel byl znovu zastřešen až v roce 1807 a opravné práce byly zahájeny o rok později. Když byla suť ze vstupu do krypty odstraněna, ukázalo se, že samotná klenba hrobky byla sice puklá, ale jinak neporušená, nicméně ani jedna rakev nezůstala celá: „*Všechno – desky, lebky i kosti byly zpřeházeny a rozhodnuto bylo všechny zbytky uložit do veliké bedny. To se také stalo 26. dubna 1810.*“¹⁸⁶ Do společné rakve však nebyly vloženy olovené autentiky z rakví. Ty byly uschovány u probošta Antonína Habereina (ve funkci 1803–1822). V jeho pozůstalosti se však nenašly a dnes jsou nezvěstné.¹⁸⁷ Zachovaly se však jejich opisy, např. v soukromém archivu mělnické větve rodu Lobkowiczů¹⁸⁸ či SOKA Jindřichův Hradec.¹⁸⁹

Závěr

Slavatové z Chlumu a Košumberka jsou bezpochyby nejvýše postaveným rodem, který u bosých karmelitánů v kostele Panny Marie Vítězné a svatého Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze pravidelně pohřbíval, ať už přechodně či natrvalo. Tato skutečnost však byla postupem času do dnešní doby zapomenuta. Bohužel, do doby, než byla krypta na konci 20. století odborně zdokumentována, v ní v průběhu staletí došlo k několika přesunům ostatků a bezpochyby také k vandalství. Přestože jsme měli k dispozici unikátní a dosud neznámé písemné prameny o jednotlivých pohřbech, doplněné o přesné biografické údaje získané studiem matrik, analýza DNA je aktuálně jedinou možností, jak prokazatelně ověřit biologické příbuzenské vztahy všech jedinců vyzvednutých z jejich krypty č. 5 v letech 1971 a 1999/2000 a vytipovaných dětských ostatků z krypty č. 3 a pokusit se o jejich individuální identifikaci. Za tímto účelem by bylo také vhodné exhumovat ostatky zazděné v roce 2001 v kryptě č. 16. Tam se mimo jiné nachází i ostatky z kamenného sarkofágu ze slavatovské krypty, mezi nimiž nelze vyloučit ani přítomnost dvou mladých žen a několika dětí, které nebyly oproti předpokladům, vycházejícím z výsledků rešerše historických pramenů, ve slavatovské kryptě nalezeny. Výsledky DNA ostatků z pražské slavatovské krypty by také, vedle stanovení osteobiografických profilů, mohly sloužit jako neocenitelný zdroj informací, pakliže by někdy v budoucnu došlo k opětovnému otevření krypty v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Jindřichově Hradci. V ní by se nyní ostatky Slavatů a jejich příbuzných z rodu pánů z Hradce a hrabat Czerninů měly nacházet uložené hromadně v jediné truhle, tedy ne zcela pietně. Pomocí moderních nástrojů kosterní antropologie, paleopatologie a genetiky by dnes za ideálních podmínek již bylo možno provést jejich individuální identifikaci a získat jinak nezjistitelné informace o jejich zdravotním stavu. Právě z hlediska zdravotního stavu by se genetický výzkum ostatků z Prahy a Jindřichova Hradce mohl zaměřit především na možné příčiny závažných onemocnění mužských příslušníků

185 F. TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce, díl II., svazek 2.*, s. 145–146.

186 J. MUK – J. POKORNÝ, *J. Š. Claudius a jeho „Paměti fary jindřichohradecké“*, s. 27.

187 J. MUK – J. POKORNÝ, *J. Š. Claudius a jeho „Paměti fary jindřichohradecké“*, s. 28.

188 Zámek Mělník, Lobkowiczský archiv, Rodinný archiv Lobkowiczů, Mělník, bez č., bez sign. – Genealogie cizích rodů, kart. 3.

189 SOKA Jindřichův Hradec-pracoviště Zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka.

předposlední a poslední generace Slavatů. V neposlední řadě by další výzkum umožnil navrátit ostatkům po mnoha bouřlivých událostech a nedůstojném zacházení na přelomu 18. a 19. století zasloužený důstojný odpočinek.

Poděkování

Autoři tímto děkují klášteři bosých karmelitánů při kostelu Panny Marie Vítězné a sv. Antonína Paduánského na Malé Straně v Praze, zvláště pak převoru P. Petru Glogarovi, rektoru kostela P. Pavlu Polovi a Monice Ciklerové za spolupráci, projevenou důvěru a umožnění studia klášterních kronik a realizace revizního výzkumu v kryptě kostela. Autoři dále děkují Národnímu památkovému ústavu – územním památkovým správám v Českých Budějovicích a v Ústí nad Labem a také Lubomíru Sršňovi (Národní muzeum, Oddělení starších českých dějin), za souhlas s publikací portrétů Slavatů z Chlumu a Košumberka. Poděkování patří i Petru Marešovi (Národní archiv v Praze, 2. Oddělení archivních fondů do roku 1918), Petru Maškovi (Národní muzeum, Oddělení zámeckých knihoven), Petru Kopicčkovi (Státní oblastní archiv v Litoměřicích) a Jiřímu Havlíkovi (Gymnázium prof. Jana Patočky, Praha 2) za pomoc s genealogickými a biografickými prameny a Robertu Radimu Novotnému (Státní okresní archiv Kladno) a Jitce Kůrkové a Janě Žákové (Městské muzeum Velvary) za pomoc s archivními prameny k úmrtí Jana Jiřího Jáchyma hraběte Slavaty z Chlumu a Košumberka. V neposlední řadě autoři děkují třem recenzentům za cenné připomínky, které přispěly ke zkvalitnění rukopisu.

Souhrnná poznámka k internetovým zdrojům

Při studiu uvedených zdrojů byly využívány jejich digitální kopie dostupné on-line na uvedených adresách (přistoupeno v září a říjnu 2025):

Archiv hlavního města Prahy (AHMP), sbírka matrik, katolické, vnitřní obvody, Praha III-Malá Strana, dostupné na <https://katalog.ahmp.cz/pragapublica>

Matricula Online, Vídeň/Dolní Rakousko (východ), Římskokatolická arcidiecéze Vídeň, dostupné na https://data.matricula-online.eu/en/suchen/?place=&diocese=2&date_range=1500%2C2000

Státní okresní archiv Kladno (SOkA Kladno), Archiv města Velvary, Pamětní kniha 1576–1782, dostupné na <https://ebadatelna.soapraha.cz/a/3627/1>

Státní okresní archiv Jindřichův Hradec (SOkA Jindřichův Hradec)-pracoviště zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, inventář, archivní pomůcka č. 1020, sign. 287, dostupné na <https://digi.ceskearchivy.cz/922210301001020/1>

Státní okresní archiv Jindřichův Hradec (SOkA Jindřichův Hradec)-pracoviště zámek, Rodinný archiv Slavatů z Chlumu a Košumberka, rejstříky, archivní pomůcka č. 1021, sign. 287, dostupné na <https://digi.ceskearchivy.cz/922210301001021/1>